

PATVIRTINTA

Alytaus rajono savivaldybės tarybos
2017 m. vasario 28 d. sprendimu

Nr. K-3

(Alytaus rajono savivaldybės tarybos
2017 m. gruodžio 22 d.

sprendimo Nr. K-261 redakcija)

1a forma

ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS 2017–2019 METŲ STRATEGINIS VEIKLOS
PLANAS

Asignavimų valdytojas (-ai)	Alytaus rajono savivaldybės administracijos direktorius, 188718528 Alytaus rajono savivaldybės kontrolierius, 188652583 Alytaus r. Alovės pagrindinės mokyklos direktorius, 190244425 Alytaus rajono Butrimonių vaikų darželio direktorius, 190228563 Alytaus r. Butrimonių gimnazijos direktorius, 190244763 Alytaus rajono Daugų kultūros centro direktorius, 301670736 Alytus r. meno ir sporto mokyklos direktorius, 190247688 Alytaus rajono Daugų vaikų darželio direktorius, 190228182 Alytaus rajono Daugų Vlodo Mirono gimnazijos direktorius, 190244044 Alytaus r. Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus gimnazijos direktorius, 190245331 Alytaus rajono savivaldybės kultūros centro direktorius, 304562801 Alytaus r. Kumečių pagrindinės mokyklos direktorius, 291523820 Alytaus r. Makniūnų mokyklos-daugiafunkcio centro direktorius, 190238867 Alytaus r. Miroslovo gimnazijos direktorius, 290245670 Alytaus r. Pivašiūnų gimnazijos direktorius, 190245865 Alytaus rajono savivaldybės Pivašiūnų globos namų direktorius, 304081885 Alytaus rajono savivaldybės biudžetinės įstaigos priešgaisrinės apsaugos tarnybos direktorius, 188731956 Alytaus r. Punios mokyklos-daugiafunkcio centro direktorius, 190952342 Alytaus rajono savivaldybės Miroslovo globos namų direktorius, 153713044 Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro direktorius, 301785539 Alytaus r. Simno gimnazijos direktorius, 290244230 Alytaus rajono Simno kultūros centro direktorius, 301670800 Alytaus rajono Simno vaikų darželio direktorius, 190228378 Alytaus rajono Simno specialiosios mokyklos direktorius, 190984347 Alytaus r. Ūdrijos mokyklos-daugiafunkcio centro direktorius, 190241653 Alytaus rajono savivaldybės viešosios bibliotekos direktorius, 188202383
--------------------------------	--

APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

Išorinės aplinkos analizė:

Politiniai veiksniai. Alytaus rajono savivaldybė veiklą vykdo ir įvairias funkcijas atlieka vadovaudamasi ne tik vidiniais dokumentais (nutarimais, įsakymais tvarkomis ir pan.), bet labai didelę reikšmę turi Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Seimo privalomojo, rekomendacinio ir informacinio pobūdžio teisės aktai.

Vyriausybė siekia ekonomikos augimo, užimtumo didinimo, skurdo ir socialinės atskirties mažinimo, energinio efektyvumo ir saugumo didinimo, švietimo, mokslo, kultūros ir sveikatinimo politikos įgyvendinimo gerinant kokybę ir prieinamumą, Europos Sąjungos, užsienio ir gynybos politikos stiprinimo. Tai yra prioritetinės Vyriausybės kryptys, kuriose ypač reikalingos permainos. Vyriausybė taip pat vykdys buvusio ministrų kabineto pradėtų ir šaliai naudingų darbų tęstinumą.

Lietuva, ieškodama šaltinių šalies konkurencingumui didinti, palankioms investicijoms ir verslo plėtros kūrimui vadovaujasi ir Europos komisijos 2010 metais priimta strategija – „Europa 2020“, tai visos Europos Sąjungos augimo strategija, kurią užsibrėžta įgyvendinti iki 2020 metų.

Strategijoje numatyti penki dideli tikslai užimtumo, inovacijų, švietimo, socialinės įtraukties, klimato ir energetikos srityse.

Trys strategijos „Europa 2020“ užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties sričių pavyzdinės iniciatyvos yra:

„Judus jaunimas“ – iniciatyva, kuria siekiama gerinti jaunimo įsidarbinimo galimybes, padedant studentams ir stažuotojams įgyti patirties kitose šalyse bei gerinant mokymosi ir stažavimosi Europoje kokybę ir patrauklumą.

„Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkė“ – iniciatyva, kuria siekiama suteikti naują impulsą darbo rinkos reformoms, padedant žmonėms įgyti būsimoms profesijoms reikalingų įgūdžių, kurti naujas darbo vietas ir peržiūrėti su užimtumu susijusius ES teisės aktus.

„Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi platforma“ – iniciatyva, kuria siekiama paremti visais lygmenimis vykdomą darbą, kad būtų įgyvendintas vienas pagrindinių ES tikslų – pasiekti, kad iki 2020 m. bent 20 milijonų žmonių išbristų iš skurdo ir integruotųsi visuomenėje.

2017 metai svarbūs Lietuvai, mat dabar įsibėgėja 2014–2020 m. investicijų periodas. Fiksuojamas sąvokos pokytis, ES finansai vadinami ne be parama, o investicijomis.

Europos Sąjungos (ES) sanglaudos politika – tai bendroji ES politika, kurios tikslas – mažinti išsivystymo skirtumus tarp ES regionų. Šiuo tikslu visa ES yra padalinta į regionus, kurie pagal jų išsivystymo lygį (lyginant BVP vienam gyventojui rodiklį su ES vidurkiu) yra suskirstyti į tris kategorijas:

- **Mažiau išsivystę regionai** (BVP vienam gyventojui mažesnis nei 75 proc. ES vidurkio). 2014–2020 m. laikotarpiu iš ES struktūrinių fondų **72** mažiau išsivysčiusiems regionams (tarp jų ir Lietuvai) numatyta skirti **182,2 mlrd. eurų** (einamosiomis kainomis);
- **Pereinamojo laikotarpio regionai** (BVP vienam gyventojui tarp 75 ir 90 proc. ES vidurkio). 2014–2020 m. laikotarpiu iš ES struktūrinių fondų **51** pereinamojo laikotarpio regionui numatyta skirti **32,4 mlrd. eurų** (einamosiomis kainomis);
- **Labiau išsivystę regionai** (BVP vienam gyventojui didesnis nei 90 proc. ES vidurkio). 2014–2020 m. laikotarpiu iš ES struktūrinių fondų **151** labiau išsivysčiusiam regionui numatyta skirti **54,4 mlrd. eurų** (einamosiomis kainomis).

ES sanglaudos politika įgyvendinama Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo, įskaitant „Jaunimo užimtumo iniciatyvos“ ir Sanglaudos fondo lėšomis bei pasitelkiant kitas finansines priemones. 2014–2020 m. laikotarpio ES biudžete numatyta 351,8 mlrd. eurų (arba trečdalis viso ES biudžeto) skirti ES sanglaudos politikos tikslams: ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo tikslui ir Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslui.

2014–2020 m. laikotarpiu pabrėžiama ES sanglaudos politikos **sąsaja su strategijos „Europa 2020“ tikslais** – skatinti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą, tikintis kryptingai artėti

pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo link. Šio strateginio matmens nustatymas reiškia tai, kad ES sanglaudos politikos lėšomis siekiama strategijoje „Europa 2020“ nustatytų tikslų. „*Daugiau Europos už tuos pačius pinigus!*“ – tai 2014–2020 m. laikotarpio moto.

2014–2020 m. ES sanglaudos politikos kontekste ES valstybės narės yra pasirengusios nedidindamos finansinių išteklių kuo efektyviau kurti pridėtinę vertę ES viduje. Šis siekis lėmė modernaus ES sanglaudos politikos biudžeto principų susiformavimą.

2014–2020 m. laikotarpiu svarbus tampa **koncentracijos principas**, pagal kurį investicijos koncentruojamos į ribotą skaičių prioritetų, atsižvelgiant į tai, kad apčiuopiamos naudos jos duos tik tuo atveju, kai bus investuojama į tuos sektorius, kuriems tų investicijų labiausiai reikia ir kuriuose galima pasiekti didžiausio pokyčio.

Iki šiol didelė reikšmė buvo skiriama lėšų panaudojimui (tiek Lietuvoje, tiek ir kitose ES valstybėse narėse). 2014–2020 m. laikotarpiu akcentuojama **rezultatai** ir jų pasiekimas. Rezultatai atspindės siekiamų rodiklių reikšmėse. Jų nepasiekus, bus imamasi priemonių užtikrinti efektyvų lėšų panaudojimą ir tai gali sąlygoti būtinybę perprogramuoti lėšas, keisti strateginius dokumentus ir kt.

Sanglaudos politikos reglamentuose yra nustatytos **išankstinės sąlygos**, kurios turi būti įgyvendintos, norint panaudoti ES fondų lėšas. Šios sąlygos atsiranda dėl to, kad laikomasi pozicijos, jog efektyvios investicijos, galinčios atnešti norimą rezultatą, gali būti atliekamos tik tada, kai egzistuoja ilgalaikis tokių investicijų planas (t.y. strategija, programa ar kt.), įgyvendinimas neprieštarauja ES vykdomai politikai bei yra sukurti mechanizmai ir turima gebėjimų efektyviam įgyvendinimui užtikrinti. Taip pat svarbios makroekonomikos sąlygos, kurių esmė ta, kad nesilaikant fiskalinės drausmės viešuosiuose finansuose (išaugus infliacijai, padidėjus valstybės skolai ar biudžeto deficitui), gali būti stabdomi mokėjimai, keičiami strateginiai dokumentai ir pan.

2014–2020 m. laikotarpiu daugiau dėmesio skiriama **iniciatyvoms, kylančioms iš vietinio lygmens**. Numatomi įgyvendinti nauji mechanizmai (integruotos teritorinės investicijos ir bendruomenių inicijuojama vietos plėtra), iniciatyvą atiduodantys į aktyvių bendruomenių rankas. Taip pat remiamos tvarios miestų plėtros priemonės, kurioms įgyvendinti skiriama mažiausiai 5 proc. Europos regioninės plėtros fondo lėšų nacionaliniu lygiu.

2014–2020 m. laikotarpiu didelės pastangos dedamos siekiant **supaprastinti administravimo procesą**, t. y. standartizuojamos procedūros, elektronizuojamos formos atsisakant popierizmo, taikomas paprastesnis atsiskaitymas projektams iki 50 tūkst. eurų. Taip pat atliekami veiksmai, užtikrinantys geresnį planavimą ir mažesnę veiklą dubliavimąsi bei padedantys užtikrinti geresnį koordinavimą su kitomis ES priemonėmis, pavyzdžiui, programa „Horizontas 2020“, Europos 2013 m. gruodžio 17 d. (Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai metu) buvo patvirtinti ES sanglaudos politikos reglamentai, kuriuose nustatytos ES sanglaudos politikos įgyvendinimo, ES fondų paskirstymo, valdymo ir administravimo taisyklės. ES sanglaudos politikos reglamentų paketą sudaro keturi reglamentai:

- Bendrųjų taisyklių, reglamentuojančių Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), Europos socialinio fondo (ESF), Sanglaudos fondo, Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos jūrų ir žuvininkystės fondo (EJŽF) veiklą;
- Europos regioninės plėtros fondo;
- Sanglaudos fondo;
- Europos socialinio fondo.

Šiuose reglamentuose išskirti 11 teminių tikslų ir juos detalizuojantys investiciniai prioritetai. Kiekviena ES valstybė narė, atsižvelgdama į jai kylančius iššūkius ir egzistuojančius plėtros poreikius, galėjo pasirinkti skirtingus teminius tikslus. Dažniausiai mažiau išsivysčiusios valstybės narės susiduria su daugiau iššūkių nei labiau išsivysčiusios ir dėl to turi didžiausius plėtros poreikius skirtingose srityse, todėl jų prioritetai nacionaliniu lygiu įgyvendinant ES sanglaudos politiką yra plačiausi.

Pagrindiniai nacionaliniai strateginiai dokumentai, skirti įgyvendinti 2014–2020 m. ES sanglaudos politiką, yra:

- partnerystės sutartis (Europos Komisijos patvirtinta 2014 m. birželio 20 d.);
- 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programa (Europos Komisijos patvirtinta 2014 m. rugsėjo 8 d.).

Šie dokumentai parengti remiantis 2014–2020 m. nacionalinės pažangos programa (NPP), patvirtinta 2012 m. lapkričio 28 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1482 „Dėl 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos patvirtinimo“, kuri skirta strategijos „Europa 2020“ ir Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“ nuostatomis įgyvendinti ir apimanti ne tik ES fondus, bet ir kitus finansavimo šaltinius.

Partnerystės sutartis apibrėžia Europos struktūrinių ir investicinių fondų (ESI fondai) panaudojimo 2014–2020 m. laikotarpiu strategiją. Pagal šią sutartį Lietuvai skirta 8,386 mlrd. eurų iš penkių ESI fondų:

- Europos regioninės plėtros fondo;
- Europos socialinio fondo;
- Sanglaudos fondo;
- Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai;
- Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo.

Prioritetinių sričių, finansuojamų iš penkių ESI fondų ir apimančių ES sanglaudos, žemės ūkio ir žuvininkystės politikas, apjungimas viename dokumente skatina veiklų integralumą, užtikrina geresnį koordinavimą tarp atskirų finansinių instrumentų, mažina veiklų dubliavimosi atvejus, sukuria bendrus stebėsenos mechanizmus.

Pagal Partnerystės sutartį parengtos trys programos:

- 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programa (6,709 mlrd. eurų), skirta įgyvendinti ES sanglaudos politiką Lietuvoje. Šioje veiksmų programoje numatomos iš Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo finansuotinos veiklos. Partnerystės sutartyje identifikuotiems iššūkiams įveikti ir ekonominiais bei socialiniams pokyčiams Lietuvoje pasiekti 2014–2020 m. laikotarpiu;

- Lietuvos 2014–2020 metų kaimo plėtros programa (1,613 mlrd. eurų), skirta įgyvendinti ES žemės ūkio politiką Lietuvoje;

- žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 metų veiksmų programa (0,063 mlrd. eurų), skirta įgyvendinti ES žuvininkystės politiką Lietuvoje.

2014–2020 m. laikotarpio pagrindinių ES struktūrinių fondų paramos kryptys, daugiausiai keturiems investavimo prioritetams, pagal šiuos tematinius tikslus:

1. užimtumo didinimas ir parama darbo jėgos judumui;
2. investicijos į švietimą, įgūdžius ir mokymąsi visą gyvenimą;
3. kova su skurdu ir socialines įtraukties skatinimas;
4. Institucinių gebėjimų stiprinimas ir veiksmingas viešasis administravimas.

Kita labai svarbi strategija, siekiant užtikrinti sklandų Europos Sąjungos reikalų koordinavimą šalyje, garantuoti veiksmingą nacionalinių interesų įgyvendinimą, kuri parengta atsižvelgiant į Europos Sąjungos politikos dokumentus, galiojančius iki 2020 metų, Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtina Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-1515. Tai valstybės vizija ir raidos prioritetai bei jų įgyvendinimo kryptys iki 2030 metų. Šiuo pagrindiniu planavimo dokumentu turi būti vadovaujamasi priimant strateginius sprendimus ir rengiant valstybės planus ar programas. Šiai Lietuvos pažangos strategijai įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482 „Dėl 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos patvirtinimo“ buvo patvirtinta 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programa. Programoje atsižvelgiama į ES politines nuostatas, aprašomas ilgalaikių valstybės prioritetų įgyvendinimo kryptys, numatomas ES finansinės paramos panaudojimas ilgalaikiams valstybės prioritetams įgyvendinti. Nacionalinėje

pažangos programoje esminės regioninės politikos gairės aprašomos kaip šios programos (horizontalusis prioritetas) „Regioninė plėtra“. Todėl savivaldybė, kaip viena iš svarbiausių partnerių įgyvendinant regioninę politiką, taip pat turi prisidėti prie strategijos įgyvendinimo, planuodama savo investicijas, ypač regioninės plėtros srityje.

2016 m. spalio pabaigoje Lietuvos Respublikos piliečiai išrinko naują 2016-2020 m. kadencijos Seimą. Taip pat darbus pradėjo ir naujoji XVII vyriausybė. Programos socialinės apsaugos srityje išipareigojama kurti palankią šeimai aplinką, kompleksiskai spręsti vaikų globos ir įvaikinimo problemas, remti paslaugas šeimoms teikiančias nevyriausybinės organizacijas ir bendruomenes, mažinti smurtą ir kovoti su patyčiomis.

Sveikatos apsaugos sistemoje bus siekiama veiksmingos ir skaidrios sveikatos apsaugos sistemos, gerinti darbo sąlygas medikams, užtikrinti efektyvią ligų prevenciją ir ankstyvąją diagnostiką, veiksmingą kovą su žalingais įpročiais, teikti realią pagalbą neįgaliems vaikams ir jų šeimoms, pritaikyti aplinką ir paslaugas specialiųjų poreikių turintiems žmonėms. Vyriausybė aktyviai kovos su žalingais įpročiais ir sieks, kad prekiauti alkoholiniais gėrimais būtų galima tik specializuotose parduotuvėse, leisti stiprų alkoholį įsigyti ir vartoti nuo 20 metų, didinti alkoholinių gėrimų ir tabako akcizus ir kt.

Vyriausybės ilgalaikis tikslas yra suderinti sąlygas ekonomikos vystymuisi, gyventojų gerovei ir aukšties aplinkos kokybės standartams. Tam pasiekti numatomos keturios veiksmų grupės: darnaus gamtos ir žmogaus sambūvio skatinimas, rūpinimasis biologinės įvairovės išsaugojimu, aplinkosauginis visuomenės sąmoningumo skatinimas, darnios, atsakingos ir konkurencingos ūkio politikos formavimas. Vyriausybės programoje – skurdo ir regioninės atskirties įveikimas: investicijos į darbo vietų kūrimą regionuose, regionų patrauklumas ir verslumas, kompleksinės paslaugos ir užimtumo galimybės pagyvenusiems žmonėms. Vyriausybės sieks visiems prieinamo kokybiško švietimo, vientisos mokytojų rengimo, kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos. Įgyvendinant švietimo finansavimo reformą bendrajame ugdyme numatoma pertvarkyti mokyklų finansavimo metodiką. Vyriausybė planuoja atsisakyti „mokinio krepšelio“ principo ir siekdama efektyvaus lėšų paskirstymo diegs „klasių komplektų“ modelį, nustatys pedagogų etatinio apmokėjimo tvarką. Bus skiriamas dėmesys mokslinių tyrimų ir inovacijų plėtrai.

Nemažas dėmesys bus skiriamas kultūros sričiai – Vyriausybė planuoja tobulinti paramos kultūrai sistemą, siekti visiems prieinamos ir įtraukiančios kultūros. Bus siekiama, kad stiprėtų regioniniai švietimo ir kultūros centrai – bibliotekos, jaunimo centrai ir kitos įstaigos, taip pat kaimo bendruomenės.

Finansų srityje Vyriausybė sieks užtikrinti skaidrią viešųjų finansų politiką, įtvirtinti paprastesnę ir teisingesnę mokesčių politiką, subalansuotą pensijų sistemą, mažinti šešėlinę ekonomiką. Vyriausybė planuoja nustatyti keturių pakopų pensijų sistemą, nuo 2017 m. liepos 1 d. padidinti vidutinę senatvės pensiją iki 40 eurų, baigti pensijų kompensavimo procesą, riboti naujų PVM lengvatų atsiradimą, persvarstyti GPM lengvatas, analizuoti galimybę sujungti darbdavio ir darbuotojo mokamus mokesčius ir kt.

Vyriausybė sieks visiems prieinamo kokybiško švietimo, vientisos mokytojų rengimo, kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos. Įgyvendinant švietimo finansavimo reformą bendrajame ugdyme numatoma pertvarkyti mokyklų finansavimo metodiką. Vyriausybė planuoja atsisakyti „mokinio krepšelio“ principo ir siekdama efektyvaus lėšų paskirstymo diegs „klasių komplektų“ modelį, nustatys pedagogų etatinio apmokėjimo tvarką. Bus skiriamas dėmesys mokslinių tyrimų ir inovacijų plėtrai.

Nemažas dėmesys bus skiriamas kultūros sričiai – Vyriausybė planuoja tobulinti paramos kultūrai sistemą, siekti visiems prieinamos ir įtraukiančios kultūros. Bus siekiama, kad stiprėtų regioniniai švietimo ir kultūros centrai – bibliotekos, jaunimo centrai ir kitos įstaigos, taip pat kaimo bendruomenės.

Finansų srityje Vyriausybė sieks užtikrinti skaidrią viešųjų finansų politiką, įtvirtinti

paprastesnę ir teisingesnę mokesčių politiką, subalansuotą pensijų sistemą, mažinti šešėlinę ekonomiką. Vyriausybė planuoja nustatyti keturių pakopų pensijų sistemą, nuo 2017 m. liepos 1 d. padidinti vidutinę senatvės pensiją iki 40 eurų, baigti pensijų kompensavimo procesą, riboti naujų PVM lengvatų atsiradimą, persvarstyti GPM lengvatas, analizuoti galimybę sujungti darbdavio ir darbuotojo mokamus mokesčius ir kt.

Alytaus rajono savivaldybė, organizuodama savo veiklą, atsižvelgia į savivaldybei tiesioginį ir netiesioginį poveikį turinčius ES rekomendacinio pobūdžio dokumentus – rekomendacijas, gaires, strategijas. ES teisės aktai reguliuoja daugelį sričių, tradiciškai priklausančių regioninės ir vietos valdžios kompetencijai: viešuosius pirkimus, aplinkos apsaugą, ekonominės veiklos reguliavimą, viešųjų paslaugų teikimą, privačių įmonių subsidijavimą.

Alytaus rajono savivaldybė atsakingai įsisavina ES struktūrinės paramos lėšas. Rengiami projektai, skirti infrastruktūrai plėtoti, gyvenamosios aplinkos gerinimui, gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimui, užimtumui didinti, viešųjų paslaugų kokybės ir prieinamumo didinimui. Svarbiausi norminiai teisės aktai, kuriais savo veikloje vadovaujasi Alytaus rajono savivaldybė, yra Europos vietos savivaldos chartija, Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, vietos savivaldą reglamentuojantys teisės aktai, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas, Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas, Alytaus rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamentas, Alytaus rajono savivaldybės administracijos veiklos nuostatai ir kiti savivaldos institucijų veiklą reglamentuojantys dokumentai.

Savivaldybės ekonominius klausimus reglamentuoja Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymas, Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų planavimo, rengimo, tvirtinimo procedūros reglamentuotos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėse patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivalbių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ ir kita.

Alytaus rajono savivaldybė, planuodama savo veiklą, privalo taip pat įvertinti šiuos dokumentus: Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX–1187 patvirtintą Valstybės ilgalaikės raidos strategiją, kurioje numatytos visų Lietuvos ūkio šakų ir sektorių ilgalaikės plėtros kryptys (ilgalaikiais valstybės raidos prioritetais nustatyti – žinių visuomenė, saugi visuomenė ir konkurencinga ekonomika), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 „Dėl Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ patvirtintą Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją (iki 2020 m.), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013-12-18 nutarimu Nr. 1281 „Dėl Lietuvos inovacijų plėtros 2014-2020 metų programos patvirtinimo“ patvirtintą Lietuvos inovacijų plėtros 2014-2020 metų programą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 827 „Dėl Strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“ patvirtintą Strateginio planavimo metodiką (su pakeitimais), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gruodžio 15 d. nutarimu Nr. 1435 „Dėl strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijų patvirtinimo“ patvirtintas strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijas.

Ekonominiai veiksniai

1. Lietuvos užimama vieta pagal Pasaulio konkurencingumo indeksą

Pasaulio ekonomikos forumas (PEF) kasmet atlieka pasaulio šalių vertinimus pagal **bendrą konkurencingumo indeksą (BKI)**. BKI skaičiuojamas atsižvelgiant į visų šalių respondentų vertinimus, svarbiausius makroekonominius rodiklius bei įvertintus tris subindeksus (pagrindinių reikalavimų, našumą (efektyvumą) skatinančių veiksmų ir inovatyvumo bei verslo išmanumo). 2016 m. Pasaulio ekonomikos forumo konkurencingumo tyrimo duomenimis, aštuntus metus

lyderė pagal **BKI** išlieka Šveicarija. Antroje vietoje – Singapūras, trečioje – JAV. Lietuva pagal BKI kasmet kyla aukštyn: 2016 m. pakilo 1 pakopa ir užėmė 35 vietą, 2015 m. – 36, 2014 m. – 41, 2013 m. – 48 vietą. Estija, kaip ir praėjusiais metais, išliko 30 vietoje, Latvija iš 44 nusileido į 49 vietą.

Pagal pagrindinių reikalavimų subindeksą, įvertinantį šalies institucinę aplinką, infrastruktūrą, makroekonomiką, sveikatą ir pradinį išsilavinimą, 2016 m., kaip ir praėjusiais metais, pirmą vietą užėmė Singapūras, antroje vietoje išliko Šveicarija, trečioje vietoje jau treči metai – Honkongas. Lietuva pagal šį subindeksą liko 35 vietoje, Latvija – iš 37 nusileido į 41, Estija – iš 21 pakilo į 20 vietą. Lietuvoje aukščiausiai įvertinta pagrindinių reikalavimų subindekso sritis – sveikatos bei pradinio išsilavinimo – 32 vieta (2015 m. – 36). Pagal makroekonominės aplinkos vertinimus Lietuva nusileido 4 pakopom žemyn ir užėmė 34 vietą (2015 m. – 30), pagal infrastruktūros – 43 vietą (2015 m. – 42). Prasčiausiai įvertinta Lietuvos institucinė sritis – 51 vieta, nors jos vertinimas kasmet gerėja (2015 m. – 53).

Pagal našumą skatinančių veiksnių subindeksą, aprėpiantį aukštojo išsilavinimo ir profesinio mokymo, prekių ir darbo rinkos našumo, finansų rinkos plėtros, technologinės parengties, rinkos dydžio vertinimus, pirmoje vietoje ketverius metus iš eilės buvo JAV, antroje vietoje – Singapūras, trečioje, aplenkusi Honkongą, – Šveicarija. Lietuva pagal šio indekso vertinimus išliko 36 vietoje. Latvija nusileido trimis pakopomis žemyn ir užėmė 42 vietą. Estija liko 28 vietoje. Lietuvoje aukščiausiai įvertintos šios našumą skatinančių veiksnių subindekso sritys: aukštojo mokslo ir profesinio mokymo – 26 vieta (2015 m. – 24), ir technologinė parengtis – 27 vieta (2015 m. – 22). Prasčiausiai vertinamos šio subindekso sritys: Lietuvos rinkos dydis – 77 vieta (2015 m. – 78), finansų rinkos plėtra – 60 (2015 m. – 57), ir darbo rinkos veiksmingumas – 59 vieta (2015 m. – 53).

Pagal inovacijų ir verslo išmanumo subindeksą 2016 m. lyderės pozicijas išlaikė Šveicarija, antroji buvo JAV, trečioji – Vokietija, aplenkusi Japoniją. Lietuva pagal šį subindeksą nusileido 6 pakopomis žemyn ir užėmė 43 vietą (2015 m. – 37), Latvija išliko 58 vietoje, Estija iš 31 nusileido į 33 vietą. Lietuva pagal verslo išmanumo srities vertinimus iš 39 vietos nusileido į 42, pagal inovacijų – iš 36 į 39 vietą.

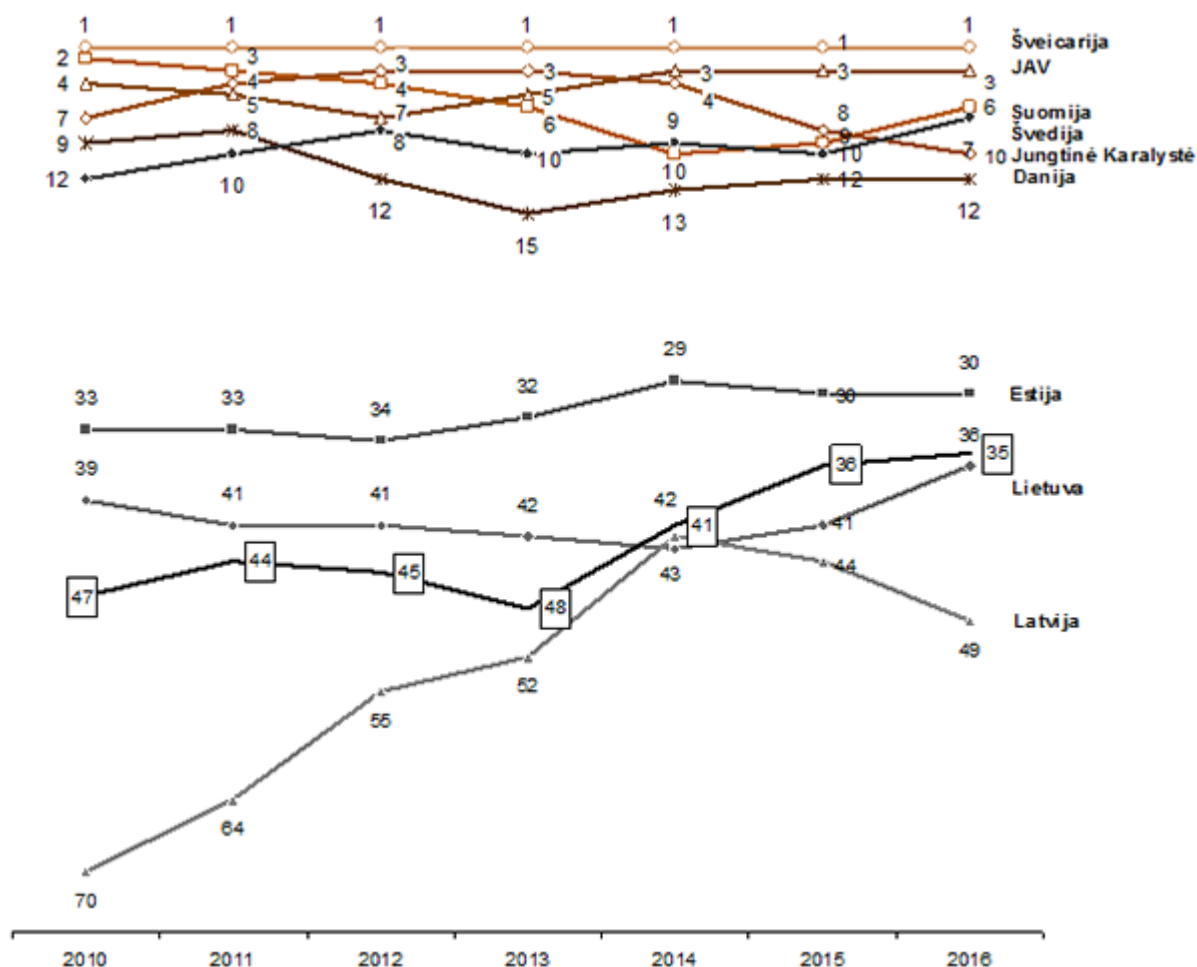
PEF tyrime Lietuva užima lyderės poziciją pagal ŽIV ir AIDS ligų prevenciją, taip pat geriausiai Lietuva įvertinta šiose srityse: pagal užtęstų procedūrų pradėti verslą nebuvimą – 3 vieta (2015 m. – 9), prekybos muito tarifo dydį – 5 (2015 m. – 5), terminų nebuvimą pradėti verslą – 13 (2015 m. – 9), darbo užmokesčio nustatymo lankstumą – 15 vieta (2015 m. – 11).

Aukštas vietas Lietuva užima pagal moterų užimtumą – 16 vietą (2015 m. – 15), galimybę naudotis internetu mokyklose – 16 (2015 m. – 11), importo dalį BVP – 17 (2015 m. – 18), eksporto dalį BVP – 17 (2015 m. – 17), interneto pralaidumą – 18 (2015 m. – 23), vietinių tiekėjų skaičių – 19 (2015 m. – 16), geležinkelių infrastruktūros kokybę – 24 (2015 m. – 23), tiesioginių užsienio investicijų (TUI) įtaką technologijų diegimui – 24 (2015 m. – 9), matematikos ir gamtos mokslų ugdymo kokybę – 26 (2015 m. – 20), vietinės konkurencijos intensyvumą – 27 (2015 m. – 18), fiksuoto plačiajuosčio interneto vartotojų skaičių – 27 (2015 m. – 17), vidurinę (28 vieta) ir aukštąją (29 vieta) išsilavinimą turinčių gyventojų dalies augimą.

Žemiausias vietas tarp 138 pasaulio šalių Lietuva užima pagal mokesčių poveikį skatinimui dirbti – 121 vietą (2015 m. – 123), įdarbinimo ir atleidimo iš darbo tvarką – 116 (2015 m. – 120), šalies gebėjimą pritraukti talentingus specialistus – 111 (2015 m. – 116), šalies gebėjimą išlaikyti talentingus specialistus – 106 (2015 m. – 108), atleidimo iš darbo išlaidas – 105 (2015 m. – 109), teisinės sistemos efektyvumą – 99 (2015 m. – 93) ir valdžios reguliavimo našą – 92 vietą (2015 m. – 103).

2016–2017 m. pasaulio konkurencingumo tyrimo klausimyne atsakydami į klausimą, kas labiausiai trukdo verslo plėtrai, 17,6 proc. Lietuvos verslininkų įvardijo mokesčių dydį (2015 m. – 14,8 proc.). Antroje vietoje kaip kliūtį nurodė ribojančius darbą reglamentus – 14,3 proc. (2015 m. – 13,5 proc.), trečioje – neefektyviai dirbančią valstybinę biurokratiją – 14,1 proc. (2015 m. –

16,6 proc.). Mokesčių reguliavimą kaip kliūtį verslui įvardijo 11,6 proc. (2015 m. – 10,2 proc.) apklaustų Lietuvos verslininkų, 9 proc. nurodė nepakankamai kvalifikuotą darbo jėgą (2015 m. – 9,3 proc.) ir 5,3 proc. – korupciją (2015 m. – 8,8 proc.).

1 pav. Lietuvos ir kai kurių pasaulio šalių reitingo pagal BKI kitimas 2010–2016 m.

1 lentelė

Lietuvos reitingas pagal BKI komponentus 2012–2016 m.

	Vieta tarp pasaulio šalių				
	2012	2013	2014	2015	2016
Vieta pagal BKI / reitingo taškai (vertinimo skalė – 0–7)	45/4,4	48/4,41	41/4,5	36/4,5	35/4,6
Pagrindinių reikalavimų subindeksas	49	43	37	35	35
Institucinė aplinka	60	61	58	53	51
Infrastruktūra		41	43	42	45
Makroekonominė aplinka	75	58	42	30	34
Sveikata ir pradinis išsilavinimas	39	50	35	36	32
Našumą skatinančių veiksnių subindeksas	46	47	38	36	36
Aukštasis išsilavinimas ir profesinis mokymas	26	27	26	24	26
Prekių ir paslaugų rinkos veiksmingumas	56	49	47	36	39
Darbo rinkos veiksmingumas	65	69	53	53	59

Finansų rinkos plėtra	87	87	65	57	60
Technologinė parengtis	33	35	28	22	27
Rinkos dydis	74	78	77	78	77
Inovacijų ir verslo išmanumo subindeksas	47	44	44	37	43
Verslo išmanumo	56	48	49	39	42
Inovacijos	43	44	44	36	39
Tyrimė dalyvavusių šalių skaičius	144	148	144	140	138

Siekdamas įvertinti šalių išsivystymo lygį ir konkurencingumą, PEF kasmet atlieka pasaulio šalių konkurencingumo tyrimą, kuriame dalyvauja daugiau nei šimtas valstybių (2016 m. – 138, 2015 m. – 140, 2014 m. – 144, 2013 m. – 148, 2012 m. – 144). Lietuva šiame tyrime dalyvauja nuo 2001 m. Tyrimo duomenys pateikiami PEF leidinyje „Pasaulio konkurencingumo ataskaita 2016–2017“. Konkurencingumo tyrimai šalyse atliekami pagal PEF parengtą metodiką. Tyrimui sudaroma atsitiktinė sluoksniinė imtis, atsižvelgiant į įmonių dydį (pagal darbuotojų skaičių) ir šias ekonominės veiklos rūšių grupes: žemės ūkio, pramonės ir paslaugų. 2016 m. tyrime dalyvavo 121 Lietuvos įmonių vadovas, iš jų 48 proc. vadovavo įmonėms, turinčioms 150 ir daugiau darbuotojų, 52 proc. – turinčioms nuo 21 iki 149 darbuotojų. Pagal ekonominės veiklos rūšį tyrime dalyvavo 3 proc. žemės ūkio įmonių, 25 proc. pramonės, 72 proc. paslaugų veiklos įmonių. Įmonių vadovai užpildė PEF klausimyną, apimantį daugiau kaip 100 skirtingų sričių rodiklių. Rodikliai buvo vertinti taikant 7 balų sistemą (1–2 balai – neigiamas, 3–4 balai – vidutinis, 5–7 balai – teigiamas vertinimas).

Remiantis BKI vertinimais, šalys skirstomos į ekonominio išsivystymo kategorijas. Iki 2008 m. Lietuva buvo priskiriama toms šalims, kuriose ekonomika grindžiama našumu. Nuo 2009 m. Lietuva, kaip ir Latvija, priskiriama šalims, pereinančioms į naujovėmis grindžiamą ekonomiką. Nuo 2014 m. Estija priskirta inovatyvios ekonomikos šalių grupei.¹

2. Prognozuojami makroekonominiai rodikliai

2016 metų pradžioje pasaulio ekonomikos augimas atitiko prognozuotąjį. Išsivysčiusių šalių ūkio plėtra atitiko prognozes, o besivystančių šalių ekonomika augo net daugiau, nei prognozuota. Dėl vykdomos skatinamosios politikos geresnė, nei tikėtasi, padėtis susiklostė Kinijoje, Rusijos ekonomikos būklė blogėjo mažiau, nei buvo numatoma.

Tačiau artimiausių kelerių metų ekonominės raidos perspektyvą gerokai paveikė Jungtinės Karalystės referendumo dėl narystės Europos Sąjungoje rezultatai. Neapibrėžtumas dėl to, kaip ateityje pasikeis Jungtinės Karalystės (JK) ir Europos Sąjungos (ES) šalių ekonominiai ir finansiniai ryšiai ir kaip tai paveiks jų ir viso pasaulio ūkio raidą, jau turi ir dar netrumpą laiką turės poveikį ūkio subjektų pasitikėjimui. Tai slopinamai veiks ekonominį aktyvumą, pirmiausia JK. Poveikis bus juntamas ir kitose šalyse bei regionuose. Manoma, kad didžiausią neigiamą poveikį patirs išsivysčiusių Europos šalių ekonomika, o šios šalys itin svarbios mūsų šalies eksportuotojams. Taigi, tarptautinės ekonominės aplinkos perspektyva vertintina kaip pablogėjusi.

Kol kas Lietuvos eksportuojančiojo sektoriaus būklė geresnė nei pernai. Praėjusiais metais neaugęs, 2016 metų pirmąjį pusmetį realusis eksportas buvo 4,3 proc. didesnis nei prieš metus. Patyręs nuosmukį ir veiklą labiau ėmęs orientuoti į Vakarų šalis, plečiasi transporto sektorius. Didėja ir apdirbamosios gamybos sektoriaus, neįskaitant naftos perdirbimo, pagaminama produkcija. Be kitų apdirbamosios gamybos šakų, prie sektoriaus augimo prisideda maisto

¹ <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=4705448>

pramonė. 2015 m. antrojoje pusėje ji pradėjo atsitiesti po nuosmukio, patirto, kai Rusija įvedė importo apribojimus. Vis dėlto likusiais šių metų mėnesiais eksportas gali plėtotis ne taip palankiai. Jo plėtrą gali riboti apdirbamoji gamyba, mažiau augianti dėl vykdomų rekonstrukcijos darbų chemijos pramonėje. Eksportą gali mažinti ir numatomas prastesnis grūdinių kultūrų derlius.

Esama ir kitų veiksmų, kurie pastebimai riboja ir artimiausiu metu ribos ūkio plėtrą. Svarbus iš jų – gerokai mažesnis ES paramos lėšų panaudojimas. Lėšos iš ankstesnės ES finansinės perspektyvos (2007–2013 m.) jau nebenaudojamos, o dabartinės ES finansinės perspektyvos (2014–2020 m.) lėšos kol kas naudojamos negausiai. Šių metų pirmąjį ketvirtį lėšų iš ES fondų, skirtų kapitalui formuoti, gauta 71,9 proc. mažiau nei prieš metus, ir jos turėtų būti labiau naudojamos tik 2017 m. Toks ES paramos fondų lėšų naudojimas mažina statybos darbų apimtį. Padėtį statybų sektoriuje blogina ir tai, kad mažėja investicijų į gyvenamuosius pastatus.

Svarbus šalies ekonominio augimo veiksnys tebėra namų ūkiams palanki padėtis darbo rinkoje. Šiuo metu realusis darbo užmokestis kyla daugiausia nuo ekonomikos atsigavimo pradžios. Tokią jo raidą visų pirma lemia tinkamos kvalifikacijos darbuotojų stygius (kvalifikuotų asmenų nedarbo lygis šiuo metu sudaro tik 6,5 %). Prie darbo užmokesčio augimo gerokai prisideda ir padidintas minimalusis darbo užmokestis – jo didinimas šiemet lemia maždaug ketvirtadalį vidutinio darbo užmokesčio augimo. Nors naujų darbuotojų surasti sunku, vis dėlto bendras užimtųjų skaičius didėja. Visa tai prisideda prie gyventojų pajamų augimo, taigi ir privačiojo vartojimo galimybių gerėjimo.

Prognozuojamu laikotarpiu, t. y. 2016–2017 m., privatusis vartojimas ir toliau bus svarbus ūkio plėtros veiksnys. Padėtis darbo rinkoje leidžia tikėtis, kad darbo pajamos toliau augs, o tai skatins privatųjį vartojimą. Prognozuojama, kad augs ir eksportas. Tiesa, atsižvelgus į numatomą prastesnę tarptautinės ekonominės aplinkos raidą, iš dalies – ir dėl neapibrėžtumo, susijusio su JK referendumo rezultatais, prognozuojamas eksporto 2017 m. rodiklis gerokai mažinamas. JK referendumo sukeltas neapibrėžtumas turės poveikį ir investicijų raidai, taigi 2017 m. investicijų prognozė irgi mažinama. Numatoma, kad neapibrėžtumas, kylantis dėl JK referendumo rezultatų, Lietuvos realiojo BVP augimo tempą šiemet gali sumažinti 0,1, o kitamet – 0,2 proc. punkto. Dabar numatoma, kad 2016 m. Lietuvos realusis BVP padidės 2,3 proc. (anksčiau prognozuota 2,6 %), o 2017 m. – 2,9 proc. (3,3 %).

2 lentelė

Numatoma Lietuvos ekonomikos raida 2016–2017 m.

	2016 m. rugsėjo mėn. prognozė ^a			2016 m. birželio mėn. prognozė		
	2015	2016 ^b	2017 ^b	2015	2016 ^b	2017 ^b
Kainų ir sąnaudų kaita (% pokytis per metus)						
Vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal SVKI	–0,7	0,7	1,8	–0,7	0,9	1,9
Darbo užmokestis	5,4	6,8	5,6	5,1	5,7	5,5
Ekonominis aktyvumas (palyginamosiomis kainomis; %, pokytis per metus)						
Bendrasis vidaus produktas ^c	1,6	2,3	2,9	1,6	2,6	3,3
Privačiojo vartojimo išlaidos ^c	4,8	4,3	3,9	4,8	4,3	3,9
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos ^c	1,9	1,3	1,3	1,9	1,2	1,2
Prekių ir paslaugų eksportas ^c	–0,1	3,3	3,5	–0,1	2,9	4,2

Prekių ir paslaugų importas ^c	6,0	2,3	4,1	6,0	2,9	5,2
Darbo rinka						
Nedarbo lygis (vidutinis metinis; %, palyginti su darbo jėga)	9,1	8,0	7,5	9,1	8,3	7,9
Užimtųjų skaičius ^d (% pokytis per metus)	1,3	1,5	0,0	1,3	0,7	0,0
^a Makroekonominių rodiklių prognozės parengtos pagal informaciją, paskelbtą iki 2016 m. rugpjūčio 12 d.						
^b Prognozė						
^c Pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką						
^d Nacionalinių sąskaitų duomenys; užimtųjų skaičius apibrėžiamas pagal vidaus koncepciją						

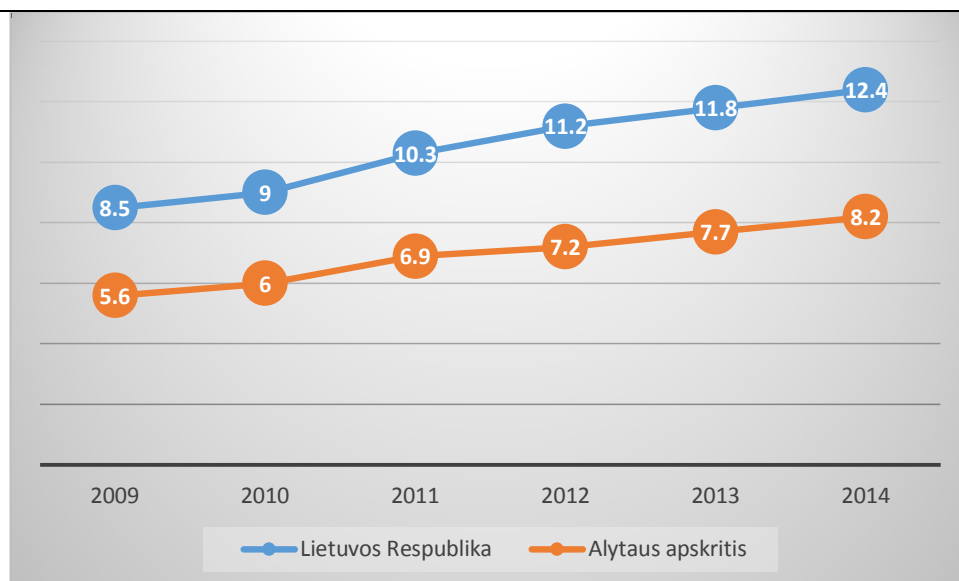
Šaltinis: https://www.lb.lt/makroekonominės_proгноzes, 2016

Bendrasis kainų lygis kyla nedaug. Pirmųjų septynių šių metų mėnesių bendrasis kainų lygis yra tik 0,5 proc. didesnis nei prieš metus. Kaip ir praėjusiais metais, šiemet jį labiausiai mažina degalų kainos, krintančios dėl to, kad ir pasaulinės naftos kainos šiemet mažėjo. Tebekrinta ir administruojamosios kainos – mažesnės nei prieš metus yra elektros, dujų, šilumos energijos kainos. Kai kurių administruojamųjų kainų mažinimas nebuvo įtrauktas į ankstesnes prognozes, nes sprendimai dėl jų buvo priimti vėliau, iš dalies ir dėl to šių metų infliacijos prognozė yra mažesnė. Kitaip nei paminėtos kainos, paslaugų kainos didėja, nors ir ne tiek daug, kiek anksčiau. Įtakos tokiai jų raidai turi gerokai augantis privatusis vartojimas ir didėjančios darbo sąnaudos. Šiek tiek kyla ir maisto kainos. Šiemet padidėjo ne tik neapdoroto maisto kainos, kurios ir šiaip gana daug svyruoja, bet ir apdoroto maisto (neįskaitant alkoholinių gėrimų ir tabako) kainos. Tačiau praėjusiais metais, kai maisto pramonė patyrė sunkumų, pastarosios kainos buvo sumažėjusios labiau nei kaimyninėse šalyse Estijoje, Latvijoje ir vidutiniškai euro zonoje. Šiuo metu numatoma, kad likusiais metų mėnesiais bendrasis kainų lygis kils nedaug. Prognozuojama, kad 2016 m. infliacija sudarys 0,7 proc. (anksčiau prognozuota 0,9 %). 2017 m. infliacija turėtų padidėti, nes kol kas manoma, kad pasaulinės energijos žaliavų kainos kitamet bus didesnės nei šiemet.²

3. Alytaus rajono savivaldybės ekonominiai rodikliai

Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės neteikia duomenų apie savivaldybėse sukurtą bendrąjį vidaus produktą (BVP). Šis rodiklis skaičiuojamas apskričių mastu.

² https://www.lb.lt/makroekonominės_proгноzes

2 pav. Bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui, tūkst. Eur

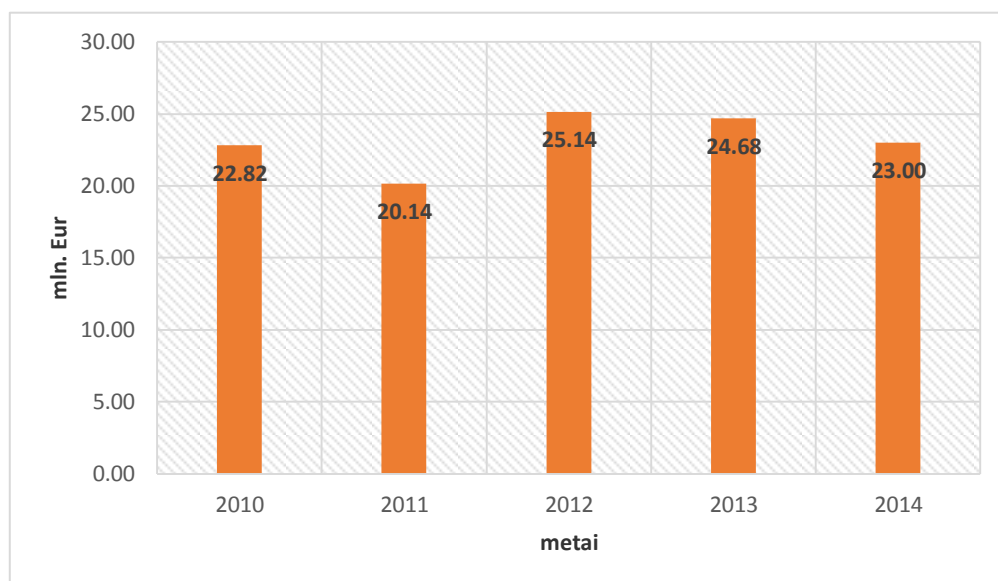
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2016

2009–2014 metais bendrojo vidaus produkto (BVP) apimtis padidėjo visose apskrityse. Tuo metu skaičiuojant vienam asmeniui, daugiausiai BVP sukurta Vilniaus, Klaipėdos apskrityse, praneša Lietuvos statistikos departamentas. Daugiausia nominalusis BVP vienam gyventojui 2014 m. padidėjo Vilniaus (5,8 proc.) ir Kauno (6,0 proc.) apskrityse (šalyje – 5,1 proc.). Daugiausia – 40,1 procento – šalies BVP sukurta Vilniaus apskrityje, 19,7 – Kauno, 11,8 procentų – Klaipėdos apskrityje, 7,1 procento – Šiaulių apskrityje, 5,9 procento – Panevėžio apskrityje. Alytaus, Marijampolės, Tauragės, Telšių ir Utenos apskričių indėlis į šalies BVP nesiekia 4 procentų. Daugiausia BVP vienam gyventojui teko Vilniaus apskrityje – 143,7 procento šalies vidurkio, ir Klaipėdos apskrityje – 107,3 procento šalies vidurkio. Kauno apskrityje vienam gyventojui tenkantis BVP sudarė 98,7 procento šalies vidurkio. 2014 m. BVP, tenkančio vienam gyventojui, atotrūkis tarp Vilniaus ir kitų regionų nesumažėjo. Vilniaus apskrityje šis rodiklis daugiau kaip du kartus viršijo Alytaus, Marijampolės, Utenos ir Tauragės apskričių rodiklius. 2014 m. BVP vienam gyventojui to meto kainomis teko Alytaus apskrityje – 8,2 tūkst. Eur, Kauno apskrityje – 12,3 tūkst. Eur, Klaipėdos apskrityje – 13,1 tūkst. Eur, Marijampolės apskrityje – 7,8 tūkst. Eur, Panevėžio apskrityje – 9,1 tūkst. Eur, Šiaulių apskrityje – 9,1 tūkst. Eur, Tauragės apskrityje – 7,0 tūkst. Eur, Telšių apskrityje – 9,2 tūkst. Eur, Utenos apskrityje – 8,1 tūkst. Eur, Vilniaus apskrityje – 18,1 tūkst. Eur.

Alytaus apskritis nėra taip sėkmingai besiplėtojanti, kaip prieš tai paminėtos apskritys, tačiau galima teigti, jog šis regionas taip pat besivystantis. Nuo 2009 m. iki 2014 m. bendrojo vidaus produkto vienam gyventojui rodiklis didėjo.

Formuojant ir įgyvendinant savivaldybės investicijų politiką, pagrindinis tikslas yra gerinti regiono investicinę aplinką ir kurti efektyvią tiesioginių vidaus ir užsienio investicijų skatinimo sistemą. Visų pirma orientuotą į ilgalaikę šalies ūkio plėtrą, ekonomikos augimą ir visuomenės gerovės didinimą.

Tiesioginės užsienio investicijos (TUI) pagal savo pobūdį iš esmės skiriasi nuo finansinių investicijų. TUI yra laikoma tokia investicija, kurios pagrindu susiformuoja ilgalaikiai ekonominiai finansiniai santykiai ir interesai tarp tiesioginio užsienio investuotojo ir tiesioginio – investavimo įmonės. Prie šių investicijų priskiriamas ne tik pirminis kapitalo investavimas, bet ir visos vėlesnės ekonominės operacijos tarp investuotojo ir įmonės (reinvesticijos, paskolos, prekybinės skolos, dividendai ir t.t.).

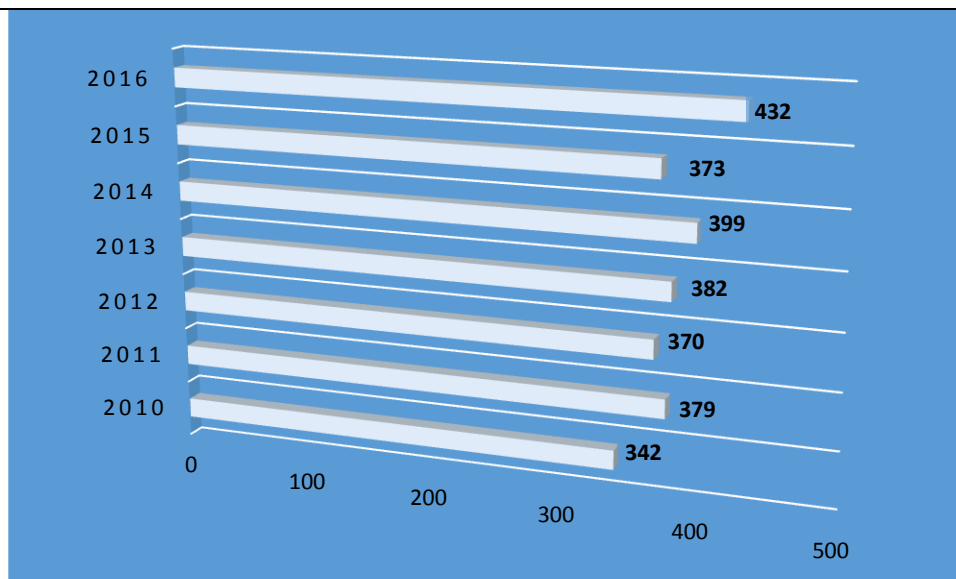

3 pav. Tiesioginių užsienio investicijų kitimas 2010–2014 metų laikotarpyje

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2016

Lietuvos Respublikos mastu tiesioginės užsienio investicijos 2010–2015 metais didėjo ir 2015 metais jos siekė 13263,94 mln. Eur. Šiek tiek kitokia situacija susiklosčiusi Alytaus rajone, tiesioginės užsienio investicijos 2012–2014 metų laikotarpyje mažėjo (žr. 3 pav). Galima teigti, jog investicijoms neigiamos įtakos galėjo turėti investuotojų požiūriu ne itin palanki geografinė aplinka bei politinė padėtis verslui plėtoti, eksporto apribojimai į greta esančias dideles Rytų rinkas, kvalifikuotos ir pigesnės, lyginant su Vakarų šalimis, darbo jėgos trūkumas. 2011 m. Alytaus rajono savivaldybei TUI teko tik 20,1 mln. eurų, tai yra 11,8 proc. mažiau lyginant su 2010 metais, o 2010-2014 metų laikotarpyje pastebimas jų sumažėjimas 0,8 proc. Alytaus rajone vidutiniškai TUI vienam rajono gyventojui 2014 metais teko 848 euro, tai yra 6,0 proc. mažiau lyginant su 2013 metais. Panašus TUI sumažėjimas pastebimas Klaipėdos rajono (8,1), Palangos miesto (8,0), Pakruojo rajono (7,4), Utenos rajono (7,0) savivaldybėse. 2012 metais už Alytaus apskrities tiesioginių užsienio investicijų srautą buvo mažesnė tiesioginių užsienio investicijų apimtis tik Tauragės (13,68 mln. Eur) ir Utenos (84,66 mln. Eur) apskrityse. Trijose Alytaus apskrities savivaldybėse – Alytaus miesto (0,2 %), Druskininkų (14,3 %), Varėnos rajono (3,3 %) pastebimas tiesioginių užsienio investicijų padidėjimas 2014 m. lyginant su 2013 m.

Alytaus rajone veiklą vykdo 432 ūkio subjektai, jų skaičius, palyginti su 2015 metais, padidėjo 59 ūkio subjektais. Didžiausią dalį veikiančių ūkio subjektų, pagal skirtingas teises formas, sudaro uždarnosios akcinės bendrovės, individualios įmonės, asociacijos. Mažiausiai pagal teisinę formą – bendrijos, tradicinės religinės bendruomenės ar bendrijos, kooperatinės bendrovės, šeimos.

4 pav. Veikiantys ūkio subjektai metų pradžioje

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2016

Analizuojant verslo sektoriaus veiklos apimtis bei pasiskirstymą pagal ekonomines veiklos rūšis, pastebima, kad savivaldybėje labiausiai išvystytas paslaugų sektorius (56,7 % visų veikiančių įmonių), sukuriantis daugiausia darbo vietų. Paslaugų sektoriuje didžiąją dalį veikiančių įmonių (245 įmonės iš 432 veikiančių) sudaro įmonės, užsiimančios didmenine ir mažmenine prekyba, transporto priemonių ir motociklų remontu (96 įmonės), transportavimu ir saugojimu (26 įmonės), menine, pramogine ir poilsio organizavimo veikla (18 įmonių), kita aptarnavimo veikla (47 įmonės). Savivaldybėje nemaža dalis įmonių yra užsienio kapitalo, tačiau produkcijai pagaminti yra naudojama vietiniai gamtos ištekliai. Alytaus rajono savivaldybės pramonės plėtrą atspindi baldų, durų ir langų, plastiko ir akmens gaminių, mėsos ir žuvies produktų gamyba.

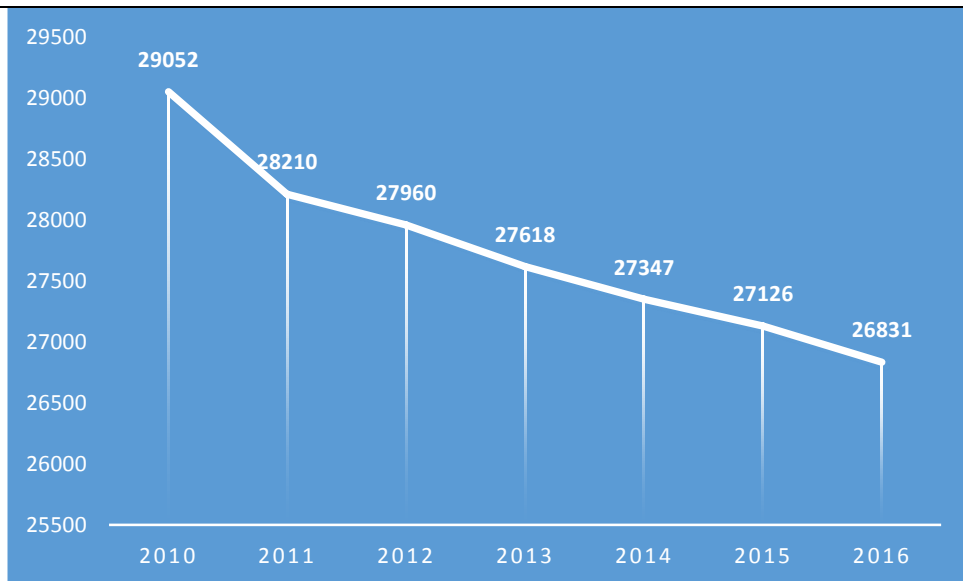
Socialiniai veiksniai

1. Demografinė padėtis. Žmonių socialinė aplinka – tai jų gyvenimo ir darbo sąlygos, pajamų lygis, išsilavinimas ir bendruomenės, kurioms jie priklauso. Visa tai labai veikia sveikatą. Dideli socialinės aplinkos Europoje skirtumai yra viena iš nevienodos sveikatos būklės priežasčių. Labai skiriasi turtingų ir neturtingų, gerai ir menkai išsilavinusių gyventojų, fizinį darbą dirbančių asmenų ir specialistų gyvenimo trukmė bei sergamumas.

Pagrindinės socialinės problemos – kvalifikuotos darbo jėgos emigracija ir jos trūkumas, darbingo amžiaus žmonių skaičiaus mažėjimas, didelė nedarbo lygio diferenciacija tarp skirtingų Lietuvos regionų.

Problematinė sritis yra demografinė situacija, sąlygojama emigracijos ir visuomenės senėjimo. Pastaraisiais metais vis daugiau žmonių emigruoja į labiau išsivysčiusias šalis ir atsivėrusias darbo rinkas, siekdami užsitikrinti savo gerovę. Taip pat pastebimas reiškinys – „Protų nutekėjimas“. Kiekvienais metais matomas vis didesnis lietuvių, norinčių ar besiruošiančių studijuoti ir dirbti svetur, skaičius.

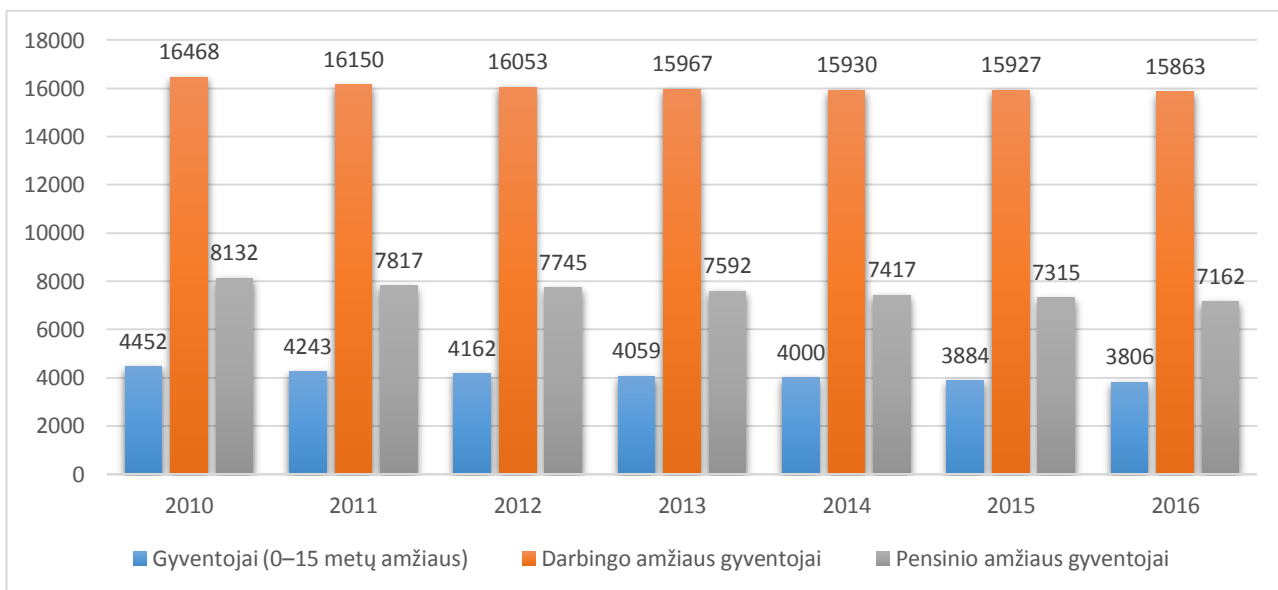
Viena iš didžiausių ne tik Lietuvos, bet ir visos Europos problemų – žmonių emigracija. Neigiamas emigracijos padarinys – jaunų žmonių išvykimas iš šalies, visuomenės senėjimas, žymus Lietuvos gyventojų mažėjimas.

5 pav. Alytaus rajono gyventojų kaita 2010–2016 metais

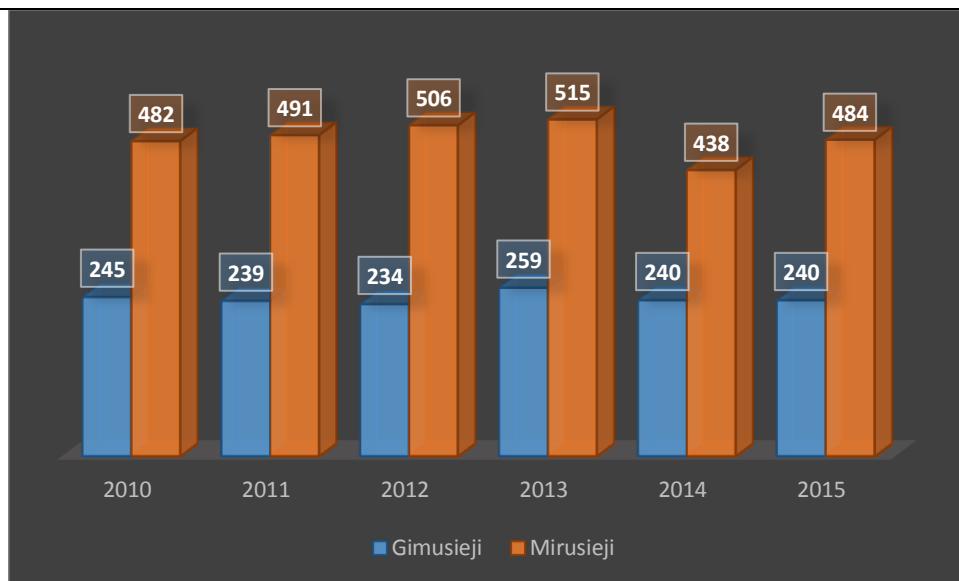
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2016

Kaip galime pastebėti 5, 6 paveikluose Lietuvos Respublikos ir Alytaus rajono gyventojų skaičius 2010–2016 metų laikotarpiu mažėjo.

6 pav. Lietuvos Respublikos gyventojų kaita 2010–2016 metais

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2016

7 pav. Gimusiųjų ir mirusiųjų kaita 2010–2015 metais

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2016

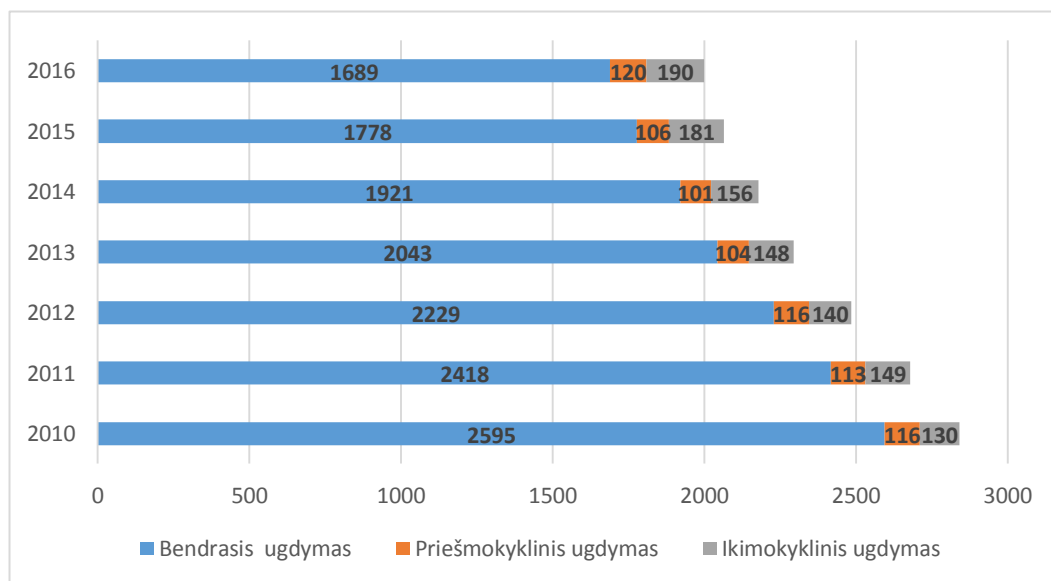
Per visą analizuojamą laikotarpį išliko neigiama natūrali gyventojų kaita, kadangi mirusiųjų gyventojų skaičius viršijo gimusiųjų skaičių. Mirusiųjų skaičius 2015 m. lyginant su 2010 metais išliko apylygis, skirtumas keliais asmenimis (žr. 7 pav.). Lyginant su praėjusiais metais mirusiųjų skaičius išaugo 46 asmenimis.

Statistikos departamento duomenimis 2016 metų pradžioje Alytaus rajono savivaldybėje gyveno 15863 darbingo amžiaus gyventojų. Darbingo amžiaus gyventojų skaičius kaip ir visoje šalyje kito į neigiamą pusę ir per 2010–2016 m. laikotarpį sumažėjo 605 (3,7 %) darbingo amžiaus gyventojais. Kintant socialinėms vertybėms, liberalėjant visuomenei, keičiasi jaunų žmonių požiūris į šeimą, sparčiai yra tradicinė lietuvių šeima. Jauni žmonės stengiasi įgyti išsimokslinimą, pagerinti savo materialinę padėtį, o tik tada kurti šeimą ir gimdyti vaikus. Alytaus rajono savivaldybės neto migracijos rodikliai yra neigiami. Išvykusiųjų srautas didesnis nei atvykusiųjų, tai ir sąlygoja neigiamą neto migraciją 1000 gyventojų. Įvertinus neto migraciją 1000 gyventojų neigiamas pokytis kasmet nuo 2010 m. iki 2015 m. mažėjo. 2016 metų pradžioje Alytaus rajono savivaldybės gyventojų amžiaus sudėtis: 0–15 amžiaus gyventojai – 14,2 %, darbingo amžiaus gyventojai – 59,1 %, pensinio amžiaus gyventojai – 26,7 %. 2016 m. pradžioje Lietuvos Respublikos vidurkis pagal gyventojų amžių: vaikai sudarė 15,7 %, darbingo amžiaus gyventojai – 62 %, pensinio amžiaus gyventojai – 22,3 %. 2016 metų pradžioje Alytaus rajono savivaldybėje, lyginant su LR vidurkiu, buvo santykinai mažiau darbingo amžiaus gyventojų ir daugiau pensinio amžiaus gyventojų.

Švietimas. Švietimas – prioritetinė valstybės remiama sritis. Švietimo sistemos paslaugų apimtį ir įvairumą lemia ekonominių ir demografinių procesų kaita. Alytaus rajono savivaldybėje pastebimas vaikų mažėjimas, dėl šios priežasties mažėja ir švietimo įstaigų apkrovimas bei daugelis mokyklų dėl vaikų trūkumo, neišnaudoja savo potencialo ir tampa nuostolingos.

Alytaus rajone veikia 3 vaikų darželiai (Simno, Daugų, Butrimonių), 2 pagrindinės mokyklos (Alovės, Kumečių), 6 gimnazijos (Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus, Simno, Butrimonių, Daugų, Miroslavo, Pivašiūnų), 3 mokyklos-daugiafunkciai centrai (Makniūnų, Punios, Ūdrijos), 1 specialioji mokykla (Simno specialioji mokykla), 1 neformaliojo ugdymo įstaiga (Meno ir sporto mokykla), 1 neformalaus ugdymo skyrius (Nemunaičio neformalaus ugdymo skyrius), 2 ikimokyklinio ugdymo skyriai (Alovės pagrindinės mokyklos Venciūnų ikimokyklinio ugdymo skyrius, Miroslavo gimnazijos Miroslavo ikimokyklinio ugdymo skyrius), 1 gimnazijos daugiafunkcis centras–skyrius (Alytaus r. Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus gimnazijos

daugiafunkcis centras – skyrius).

8 pav. Mokinių skaičiaus kaita 2011–2016 metais

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybės administracija, 2016

Kiekvienais metais rajono mokyklose mažėja mokinių. 2016 m. rugsėjo 1 d. bendrojo ugdymo mokyklose buvo 1689 mokiniai, o 2010 m. 2595 mokinių. Pastebimas sumažėjimas 906 mokinių bendrojo ugdymo mokyklose. Didėjančias tendencijas galima pastebėti priešmokyklinio ugdymo grupėse: 2016 m. lyginant su 2010 priešmokyklinio ugdymo grupėse padaugėjo 4 mokiniais, o ikimokyklinio ugdymo grupėse džiugus 60 mokinių padidėjimas (žr. 8 pav).

2016 m. Alytaus rajono gimnazijų abiturientai akademiniiais rezultatais nenusileidžia didmiesčių mokyklų rezultatams. Aukšti chemijos, anglų kalbos, geografijos, fizikos dalykų brandos egzaminų rezultatai. Aukštais lietuvių kalbos rezultatais išsiskiria Alytaus r. Miroslavo ir Alytaus r. Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus gimnazijos. Šios mokyklos aukštus įvertinimus gavo iš geografijos, chemijos dalykų brandos egzaminų. Trys rajono geriausi abiturientai gavo savivaldybės skirtas po 290 Eur dydžio premijas už gerus mokymosi rezultatus. 2016 m. rajono abiturientai 100 balų įvertinimo negavo, bet keturi abiturientai gavo 90 balų įvertinimą ir daugiau. Prastesni negu ankstesniais metais buvo matematikos ir lietuvių kalbos brandos egzaminų rezultatai.

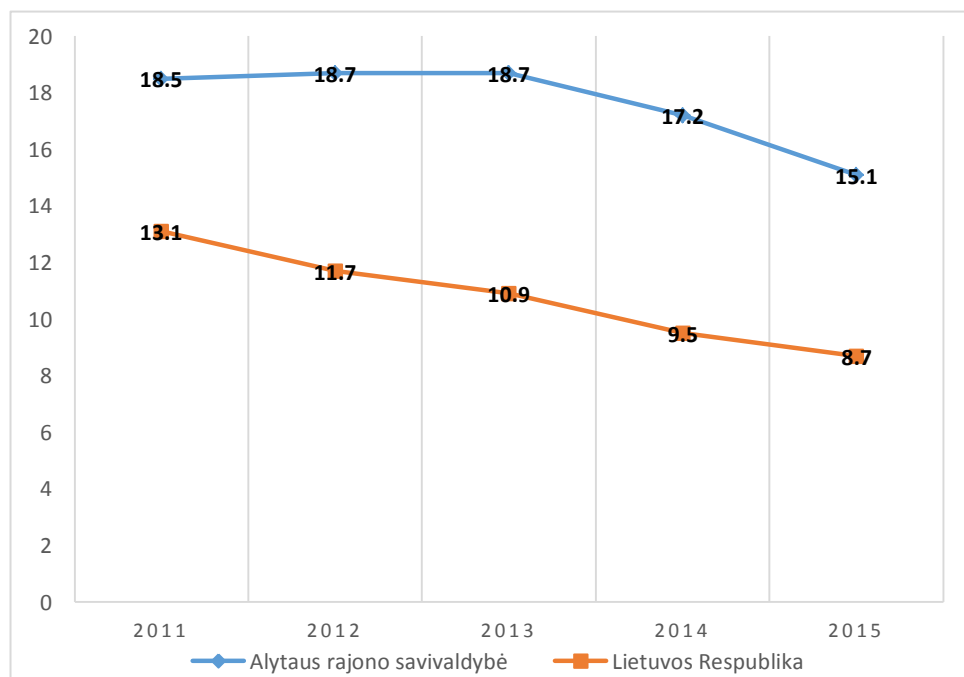
2016 m. rajone vidurinį išsilavinimą įgijo 140 abiturientų. Iš jų 35 įstojo į universitetus ir 30 į kolegijas. Iš viso į aukštąsias mokyklas įstojo 46,4% abiturientų, 34 abiturientai arba 24,3% įstojo į profesines mokyklas. 2016 m. 41 abiturientas arba 29,3% nesiekė jokios profesijos įsigijimo.

2016 m. rajone pagrindinį išsilavinimą įgijo 174 dešimtokai.

Socialinė apsauga. Ne vieną į skurdo gniaužtus patekusių šeimą nuo visiško fizinio išsekimo gelbsti kukli socialinė pašalpa. Socialinę paramą sudaro socialinė pašalpa, kuri nuo 2015 m. sausio 1 d. 102 eurai ir kompensacijos už šildymą bei šaltą ir karštą vandenį. Minėtoji pašalpa skiriama asmenims, kurių pajamos yra mažesnės už valstybės remiamas pajamas (102 eurus).

Nedarbo lygis Lietuvoje 2016 metų antrąjį ketvirtį buvo 8 proc., arba 1,4 procentinio punkto mažesnis nei pernai balandį-birželį, rodo Statistikos departamento atlikto gyventojų užimtumo tyrimo duomenys. Per balandžio-birželio mėnesių ketvirtį, palyginti su pirmuoju šių metų ketvirčiu, nedarbo lygis šalyje sumenko 0,3 procentinio punkto. Vyrų nedarbo lygis antrąjį šių metų ketvirtį buvo 9,4 proc., moterų – 6,6 proc. Platesniame laiko kontekste progresas akivaizdesnis – pastebimos mažėjančios tendencijos. Nors ir ne itin sparčiais tempais, tačiau

žymaus situacijos gerėjimo stabdis (dalis darbo vietų prarandama) yra natūrali ekonomikos struktūros pokyčio pasekmė, pavyzdžiui, subliūškus NT burbului, statybų sektorius atsisakė maždaug trečdaliai (43 tūkst.) darbuotojų. Valstybiniame sektoriuje darbo vietų taip pat sumažėjo, tačiau ne tokiais tempais kaip privačiame sektoriuje. Deja, net ir spartų Lietuvos ekonomikos atsigavimą lėmę sektoriai daug naujų darbo vietų nesukūrė. Apdirbamoji gamyba pernai maždaug ketvirtadaliu viršijo 2008 metų lygį. Nepaisant to, darbuotojų skaičius šiame sektoriuje per penkmetį sumažėjo 49 tūkstančiais arba penktadaliu. Akivaizdu, kad Lietuvos darbo rinką pastaruoju metu jau paveikė automatizavimo ir kompiuterizavimo tendencijos – pramonė sukuria daug daugiau pridėtinės vertės įdarbindama daug mažiau darbuotojų. Pastebima ir nauja XXI amžiaus tendencija – automatizuojami paslaugų sektoriai. Vis dažniau degalinėse, mažmeninės prekybos tinkluose ir bankų skyriuose prekes ir paslaugas asmenys gauna savitarnos zonose, kur beveik arba iš viso nėra darbuotojų. Lietuvos finansinės ir draudimo veiklos sektoriuje šiuo metu dirba beveik penktadaliu mažiau darbuotojų nei prieš krizę, o mažmeninės ir didmeninės prekybos sektorius prarado beveik dešimtadalį darbo vietų. Ir tikrai nepanašu, kad šios darbo vietos vėl bus sukurtos vis sparčiau augant Lietuvos gyventojų vartojimui. Iš tiesų, vieni iš nedaugelio Lietuvos sektorių, kuriuose apčiuopiamai padidėjo darbo vietų skaičius buvo profesinė, mokslinė ir techninė veikla – čia šiuo metu dirba 18 proc. daugiau darbuotojų nei prieš krizę, bei meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla, kur užimtųjų skaičius išaugo beveik 30 procentų. Akivaizdu, kad sunkiausiai technologijomis pakeičiamos profesijos yra tos, kurios reikalauja asmens kognityvinių gebėjimų – kūrybiškumo ir problemų sprendimo, o ne mechanizuotų ir rutina paremtų gebėjimų. Nepriklausomai nuo to, ar atliekamas darbas yra fizinis ar protinis, vis daugiau profesijų atstovų, atliekančių rutininį darbą, gali būti išstumti robotų ir programinės įrangos. Pavyzdžiui, jau sukurti įrenginiai, kurie per valandą be žmogaus pagalbos gali pagaminti 360 šviežių mėsininių, o nemažai sporto ar finansų rinkų statistiką apibendrinančių naujienų JAV yra parašomi ne žurnalistų, o programinės įrangos. Bent dalies ekonomistų darbą taip pat galės pakeisti besimokanti programinė įranga, daug greičiau ir tiksliau gausybėje statistinių duomenų atpažįstanti tikėtinas ateities tendencijas bei įžvelgianti pavojus ir galimybes. (Šaltinis: <http://www.delfi.lt/verslas/verslas/n-maciulis-kada-nedarbo-lygis-lietuvoje-sumazes-iki-5-procentu.d?id=64007668#ixzz3I66BgG7B>; 2014).

9 pav. Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis 2011–2015 metais, proc.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2016

Nedarbo lygis – tai bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis. Alytaus rajone 2015 metais nedarbas 15,1 procento, kai šalies vidurkis – 8,7 procento. Žvelgiant į nedarbo dinamiką situacija ėmė sparčiai keistis 2011 m., kai nedarbas išaugo iki 18,5 %, tačiau 2014 ir 2015 metais pastebimas mažėjimas. Nedarbo lygis, lyginant su kaimyninėmis savivaldybėmis, remiantis statistikos duomenimis 2015 m. Druskininkų savivaldybėje – 10,4 %, Lazdijų rajono savivaldybėje – 15,4 %, Varėnos rajono savivaldybėje – 10,5 %, Alytaus miesto savivaldybėje – 11,4 %. Alytaus rajono savivaldybė nustūmė į vieną žemiausių vietų ir 6,4 % viršijo vidutinį nedarbo lygį visoje šalyje. Galima išskirti tokias priežastis, sąlygojančias bedarbių skaičiaus didėjimą:

- rajono žmonėms yra sunkiau integruotis į darbo rinką. Jiems ne tik į darbą yra sudėtingiau nuvažiuoti, bet ir jų pasirengimas darbo rinkai yra prastesnis negu miesto žmonių. Maždaug 40 procentų gyventojų, kurie yra registruoti darbo biržoje, yra niekada nedirbę, o dar apie trečdalis nedirbę du ir daugiau metų.
- didelė problema – socialinės išmokos. Jos kartais didesnės nei minimali alga, todėl rajono gyventojai įvertinę kelionės laiko sąnaudas ir kelionės išlaidas, nusprendžia, jog neverta dirbti.

Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis šalies ūkyje (be individualių įmonių) 2016 m. pirmąjį ketvirtį, palyginti su 2015 m. ketvirtuoju ketvirčiu, sumažėjo visose apskrityse, išskyrus Vilniaus, praneša Lietuvos statistikos departamentas. Daugiausia vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis sumažėjo Telšių (6,6 proc.), Panevėžio (2,5 proc.) ir Alytaus (2,4 proc.) apskričių įmonėse, įstaigose ir organizacijose. Kitose apskrityse darbo užmokestis sumažėjo nuo 2,3 iki 0,3 proc.

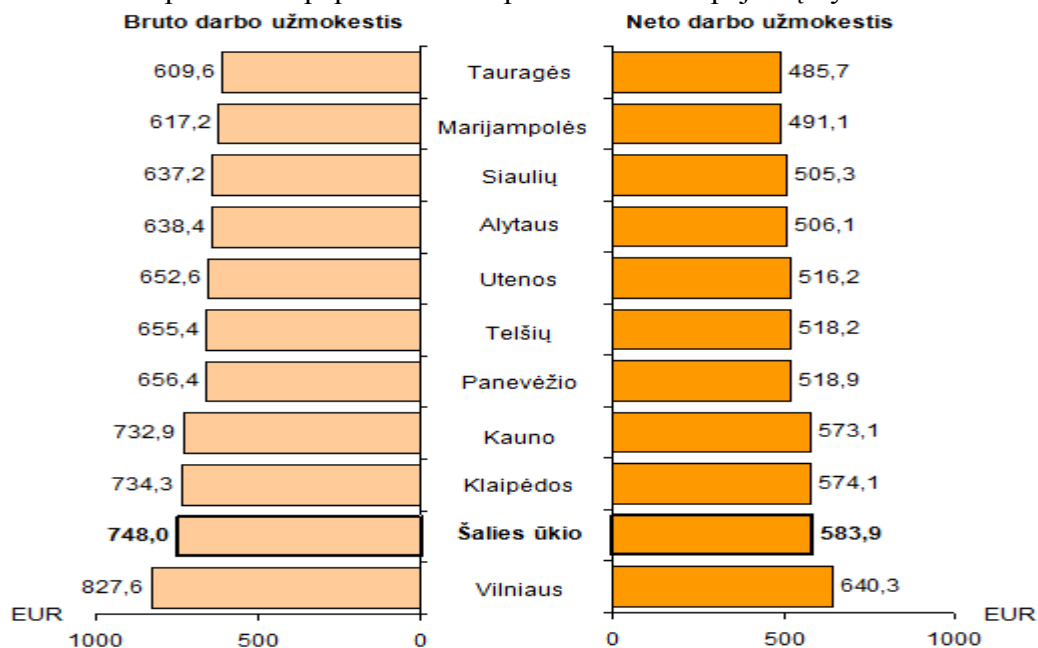
Darbo užmokesčio sumažėjimą 2016 m. pirmąjį ketvirtį, palyginti su 2015 m. ketvirtuoju, lėmė mažesnis darbo dienų skaičius, sezoniškumas, išmokėtos mažesnės vienkartinės premijos, priedai, priemokos ir piniginių išmokos bei kitos priežastys.

2016 m. pirmąjį ketvirtį didžiausią bruto darbo užmokestį gavo Vilniaus (827,6 EUR), Klaipėdos (734,3 EUR) ir Kauno (732,9 EUR) apskričių įmonių, įstaigų ir organizacijų darbuotojai. Tauragės

apskirtyje darbuotojų vidutinis bruto darbo užmokestis buvo mažiausias ir siekė 609,6 EUR (218 EUR mažesnis nei Vilniaus apskrityje ir 138,4 EUR – nei vidutiniškai šalyje).

Vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis apskrityse 2016 m. pirmąjį ketvirtį, palyginti su ankstesniu ketvirčiu, sumažėjo daugelyje (7) apskričių, labiausiai – 4,9 proc. – Telšių, Panevėžio apskrityje sumažėjo 1,1 proc., Kauno – 1 proc., kitose – nuo 0,9 iki 0,1 proc. Utenos, Vilniaus ir Tauragės apskrityse vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis atitinkamai padidėjo 0,3, 0,7 ir 1,2 proc.

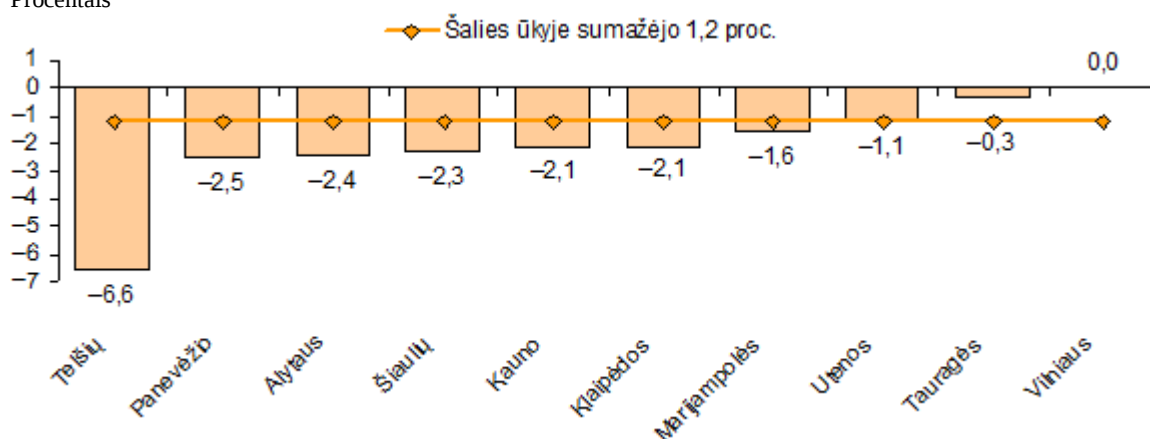
Neto darbo užmokesčio pokyčiams įtakos turėjo nuo 2016 m. sausio 1 d. pasikeitusi Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme nustatyta neapmokestinamojo pajamų dydžio skaičiavimo tvarka ir padidintas papildomas neapmokestinamas pajamų dydis.

¹ Be individualių įmonių.

10 pav. Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis¹ pagal apskritis 2016 m. pirmąjį ketvirtį

Procentais

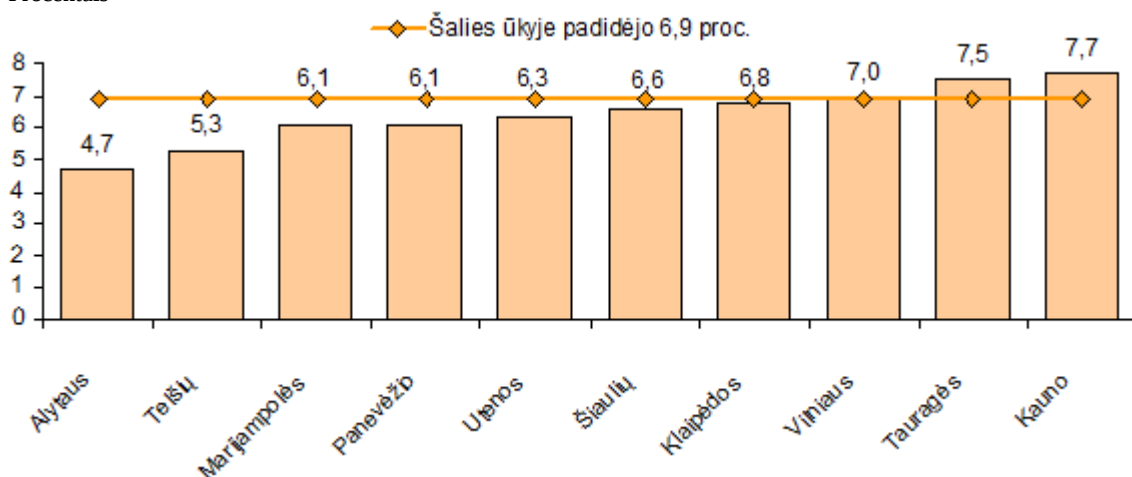

11 pav. Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio¹ pokytis pagal apskritis 2016 m. pirmąjį ketvirtį, palyginti su ankstesniu ketvirčiu

Per metus (2016 m. pirmąjį ketvirtį, palyginti su 2015 m. pirmuoju ketvirčiu) vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis padidėjo visose apskrityse, labiausiai – 7,7 proc. – Kauno, Tauragės apskrityje padidėjo 7,5 proc., Vilniaus – 7 proc. Vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis per

metus sparčiausiai augo Tauragės (8,4 proc.), Kauno (8,2 proc.) ir Šiaulių (7,5 proc.) apskrityse. Darbo užmokesčio augimui minėtu laikotarpiu įtakos turėjo didesnės darbų apimtys, daugiau išdirbtų valandų, nuo 2016 m. sausio 1 d. iki 350 EUR padidinta minimalioji mėnesinė alga ir kitos priežastys.

Procentais

12 pav. Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio¹ pokytis pagal apskritis 2016 m. pirmąjį ketvirtį, palyginti su atitinkamu praėjusių metų ketvirčiu

2016 m. pirmąjį ketvirtį darbo užmokestis sumažėjo daugelyje savivaldybių

2016 m. pirmąjį ketvirtį vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, palyginti su ankstesniu ketvirčiu, sumažėjo 44 savivaldybėse, daugiausia – Mažeikių rajone (9,6 proc.), mažiausia – Vilniaus mieste, Trakų ir Jurbarko rajonuose (po 0,2 proc.), o kitose (16) padidėjo nuo 0,4 proc. iki 6,9 proc.

2016 m. pirmąjį ketvirtį didžiausią bruto darbo užmokestį gavo Vilniaus miesto (852,1 EUR), Kėdainių rajono (822,4 EUR), Klaipėdos miesto (793,6 EUR) ir Visagino (788,5 EUR) savivaldybių darbuotojai. Šiose savivaldybėse vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis viršijo šalies ūkio vidurkį atitinkamai 104,1, 74,4, 45,6 ir 40,5 EUR. Mažiausiai uždirbo Šalčininkų rajono (540,3 EUR), Kalvarijos (546,2 EUR) ir Zarasų rajono (550,3 EUR) savivaldybių darbuotojai. Atotrūkis tarp Vilniaus miesto ir Šalčininkų rajono savivaldybių 2016 m. pirmąjį ketvirtį siekė 311,8 EUR.

Per metus (2016 m. pirmąjį ketvirtį, palyginti su 2015 m. pirmuoju ketvirčiu) vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis padidėjo visose savivaldybėse – nuo 3,2 iki 12,8 proc., išskyrus Rietavo savivaldybę, kurioje 0,4 proc. sumažėjo.

3 lentelė

Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis, vidutinis darbuotojų skaičius ir jų pokytis pagal savivaldybes 2016 m. pirmąjį ketvirtį

	Bruto, EUR	Pokytis procentais, palyginti su		Neto, EUR	Pokytis procentais, palyginti su		Vidutinis darbuotojų skaičius	Pokytis procentais, palyginti su		Bruto darbo užmokesčio reikšmės eilė ²
		anks-tesniu ketvirčiu	anks-tesnių metų atitinkamu ketvirčiu		anks-tesniu ketvirčiu	anks-tesnių metų atitinkamu ketvirčiu		anks-tesniu ketvirčiu	anks-tesnių metų atitinkamu ketvirčiu	
Šalies ūkis	748,0	-1,2	6,9	583,9	-0,2	7,4	1 210 243	1,3	1,3	–
Akmenės r. sav.	682,9	-5,1	4,8	537,7	-3,6	5,6	4 255	-2,5	-0,5	15
Alytaus m. sav.	667,1	-4,2	4,1	526,5	-2,7	5,1	20 026	-1,1	-1,2	16
Alytaus r. sav.	617,2	-3,7	5,9	491,1	-2,0	6,9	3 740	1,1	2,2	26
Anykščių r. sav.	592,8	-5,2	5,6	473,8	-3,3	6,8	5 065	-0,8	0,7	45
Birštono sav.	607,5	0,7	7,3	484,2	2,2	8,3	1 202	0,3	2,9	33
Biržų r. sav.	603,8	-2,4	7,0	481,6	-0,7	8,0	5 217	-1,9	-0,1	35
Druskininkų sav.	610,0	-1,3	4,1	486,0	0,3	5,3	6 891	1,4	3,0	32

Elektrėnų sav.	726,7	1,2	6,1	568,8	2,2	6,7	8 575	0,8	6,1	7
Ignalinos r. sav.	592,4	0,4	7,0	473,5	1,9	8,1	3 192	-0,1	-1,1	46
Jonavos r. sav.	736,4	-9,2	4,0	575,6	-7,7	4,7	11 539	-0,3	-1,1	6
Joniškio r. sav.	595,4	-1,5	4,6	475,7	0,1	5,8	5 003	-1,3	-0,3	42
Jurbarko r. sav.	591,8	-0,2	6,0	473,1	1,4	7,2	5 615	0,0	2,8	47
Kaišiadorių r. sav.	654,2	-2,6	9,6	517,3	-1,2	10,2	8 612	-0,2	-0,7	19
Kalvarijos sav.	546,2	-1,0	5,2	440,8	0,9	6,7	1 584	-0,6	-0,2	59
Kauno m. sav.	747,7	-2,6	7,6	583,6	-1,5	8,1	170 179	1,3	0,8	5
Kauno r. sav.	682,9	-0,4	9,0	537,7	0,8	9,5	26 696	3,3	5,9	14
Kazlų Rūdos sav.	712,8	-0,6	9,9	558,9	0,5	10,3	2 975	1,6	0,5	8
Kėdainių r. sav.	822,4	6,9	8,8	636,6	7,2	9,0	13 696	-1,1	1,9	2
Kelmės r. sav.	584,7	-2,8	8,2	468,1	-1,0	9,2	4 773	2,3	2,4	50
Klaipėdos m. sav.	793,6	-2,2	6,5	616,2	-1,2	6,9	76 734	0,8	0,2	3
Klaipėdos r. sav.	684,4	-1,5	7,0	538,7	-0,3	7,7	16 404	4,9	5,6	13
Kretingos r. sav.	599,1	1,4	12,3	478,3	2,9	12,9	9 026	1,8	1,4	41
Kupiškio r. sav.	559,7	-2,3	3,2	450,4	-0,4	4,7	3 748	-1,7	-2,9	57
Lazdijų r. sav.	611,4	1,3	5,4	487,0	2,7	6,5	3 235	-5,7	-6,4	29
Marijampolės sav.	635,6	-1,5	5,4	504,1	0,0	6,4	19 593	-0,1	-0,2	23
Mažeikių r. sav.	695,9	-9,6	3,7	546,9	-7,9	4,6	17 830	0,0	0,0	11
Molėtų r. sav.	573,7	-1,1	6,4	460,3	0,7	7,6	3 796	1,1	1,2	52
Neringos sav.	638,4	-5,8	9,5	506,2	-4,1	10,2	1 237	0,2	0,7	21
Pagėgių sav.	657,8	-1,0	6,7	519,9	0,3	7,6	2 289	-5,6	-7,9	18
Pakruojo r. sav.	617,0	-6,3	9,6	491,0	-4,5	10,4	4 800	-0,6	-2,1	27
Palangos m. sav.	579,0	-3,0	5,3	464,0	-1,2	6,6	4 875	1,9	2,2	51
Panevėžio m. sav.	700,3	-3,8	4,3	550,0	-2,5	5,1	37 461	0,4	1,0	10
Panevėžio r. sav.	600,3	2,3	12,8	479,2	3,7	13,4	8 456	4,1	2,5	38
Pasvalio r. sav.	599,9	0,4	8,4	478,9	2,0	9,3	5 227	-0,1	0,8	39
Plungės r. sav.	610,5	0,6	9,2	486,4	2,1	10,0	10 008	1,0	3,7	31
Prienų r. sav.	584,9	-2,4	7,1	468,2	-0,6	8,2	5 060	3,4	1,8	48
Radviliškio r. sav.	571,4	1,7	7,6	458,6	3,2	8,7	7 158	0,0	-1,1	54
Raseinių r. sav.	610,6	1,3	8,5	486,4	2,7	9,4	7 516	0,0	0,3	30
Rietavo sav.	606,9	-9,4	-0,4	483,8	-7,3	1,1	1 805	-3,3	-8,2	34
Rokiškio r. sav.	626,0	-1,6	8,0	497,3	-0,1	8,8	7 754	1,0	1,5	24
Skuodo r. sav.	568,5	-4,3	3,2	456,6	-2,3	4,7	2 582	-1,3	-2,7	55
Šakių r. sav.	584,9	-3,0	8,6	468,2	-1,2	9,5	5 937	-1,8	-1,2	49
Šalčininkų r. sav.	540,3	3,0	9,7	436,6	4,6	10,8	5 688	-0,4	-1,2	60
Šiaulių m. sav.	660,9	-2,0	6,2	522,1	-0,6	7,0	49 378	2,0	1,7	17
Šiaulių r. sav.	594,4	-3,8	6,8	475,0	-2,0	7,9	8 663	2,7	2,4	44
Šilalės r. sav.	601,2	2,2	10,1	479,8	3,6	10,9	4 824	-0,5	1,6	37
Šilutės r. sav.	599,5	-3,7	7,0	478,5	-2,0	8,0	9 419	-2,7	-1,0	40
Širvintų r. sav.	571,8	-0,5	8,5	458,9	1,3	9,5	2 844	1,6	0,2	53
Švenčionių r. sav.	603,6	-2,6	6,9	481,5	-0,9	7,9	6 264	-2,1	3,5	36
Tauragės r. sav.	612,0	-1,3	7,4	487,4	0,3	8,4	11 077	1,2	0,5	28
Telšių r. sav.	638,2	-6,9	5,8	506,0	-5,1	6,8	12 646	0,5	0,7	22
Trakų r. sav.	690,3	-0,2	8,8	542,9	0,9	9,3	8 183	3,8	3,2	12
Ukmergės r. sav.	617,9	-0,8	6,4	491,6	0,7	7,3	9 323	-0,6	-1,2	25
Utenos r. sav.	648,8	-0,3	7,9	513,5	1,0	8,6	14 267	-2,5	-3,4	20
Varėnos r. sav.	594,4	3,4	7,5	474,9	4,7	8,5	5 064	-0,9	-1,7	43
Vilkaviškio r. sav.	563,7	-1,4	4,6	453,2	0,4	6,0	6 331	0,5	0,1	56
Vilniaus m. sav.	852,1	-0,2	6,8	657,6	0,4	7,1	447 927	2,4	2,3	1
Vilniaus r. sav.	702,5	2,4	9,6	551,6	3,4	10,1	25 725	-1,9	-0,7	9
Visagino sav.	788,5	-1,4	3,9	612,6	-0,5	4,5	8 155	-1,6	-2,9	4
Zarasų r. sav.	558,6	1,5	9,1	449,6	3,2	10,2	3 097	-2,9	-2,1	58

¹ Be individualių įmonių.

² Pagal mažėjančią tvarką surūšiuotą reikšmių eilutę.

Vidutinis darbuotojų skaičius 2016 m. pirmąjį ketvirtį padidėjo daugelyje apskričių ir

savivaldybių

Vidutinis darbuotojų skaičius šalies ūkyje 2016 m. pirmąjį ketvirtį sudarė 1 210,2 tūkst. ir, palyginti su 2015 m. ketvirtuoju ketvirčiu, padidėjo 15,3 tūkst. Tai lėmė didesnis darbuotojų skaičius daugelyje apskričių: nuo 0,2 proc. Telšių iki 2,1 proc. Vilniaus apskrityje. Utenos, Alytaus, Marijampolės ir Tauragės apskrityse vidutinis darbuotojų skaičius nedaug sumažėjo.

Per 2016 m. pirmąjį ketvirtį vidutinis darbuotojų skaičius padidėjo 27 savivaldybėse. Labiausiai vidutinis darbuotojų skaičius išaugo Klaipėdos, Panevėžio ir Trakų rajonų savivaldybėse (atitinkamai 4,9, 4,1, 3,8 proc.). Kitose (29) savivaldybėse vidutinis darbuotojų skaičius sumažėjo nuo 0,1 proc. iki 5,7 proc. Raseinių, Radviliškio, Jurbarko ir Mažeikių rajonų savivaldybėse vidutinis darbuotojų skaičius beveik nepasikeitė.

Per metus (2016 m. pirmąjį ketvirtį, palyginti su 2015 m. pirmuoju ketvirčiu) vidutinis darbuotojų skaičius šalies ūkyje išaugo 1,3 proc. (15,5 tūkst.) ir padidėjo daugelyje apskričių (nuo 0,4 proc. Tauragės iki 2,1 proc. Vilniaus apskrityje). Tik Marijampolės, Alytaus ir Utenos apskrityse vidutinis darbuotojų skaičius sumažėjo (atitinkamai 0,3, 0,7 ir 2 proc.).

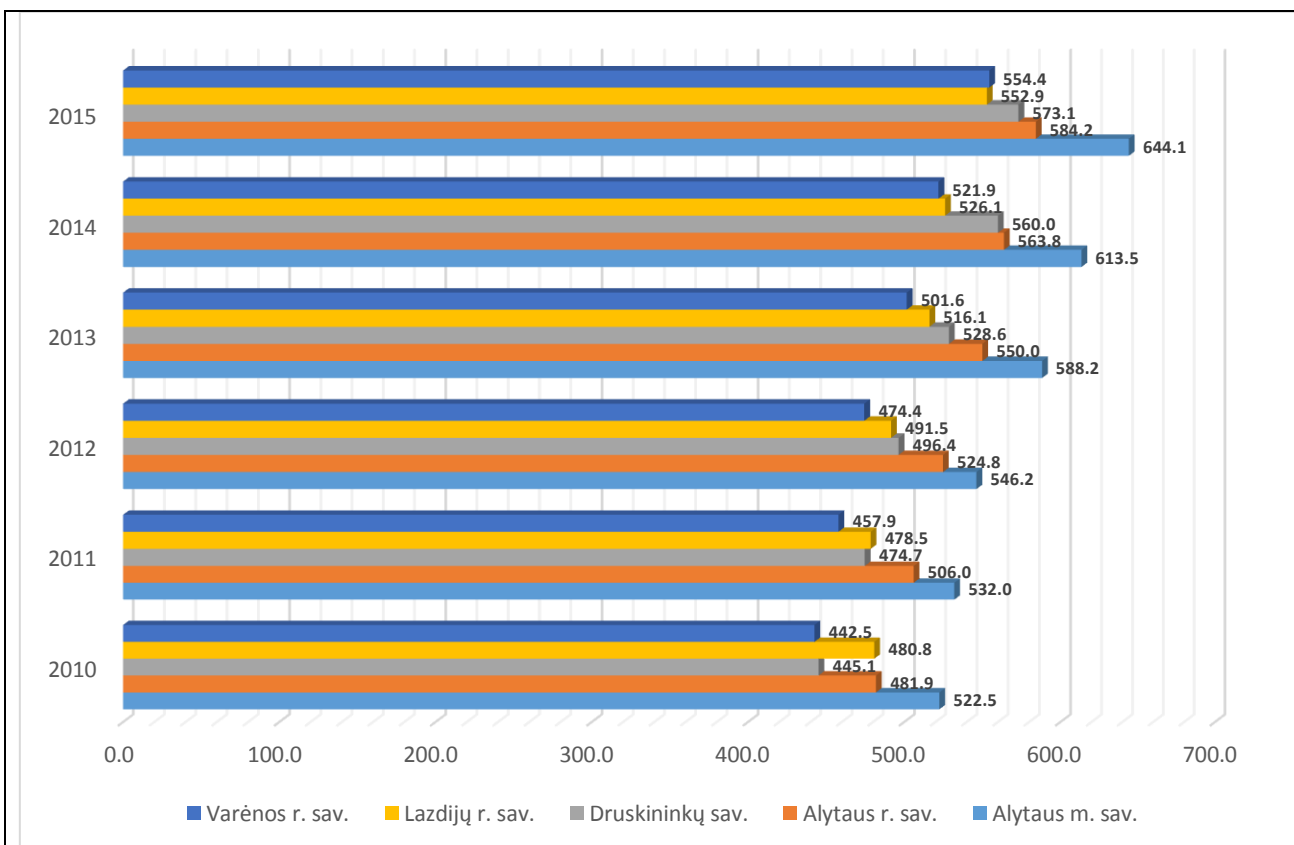
Vidutinis darbuotojų skaičius 2016 m. pirmąjį ketvirtį, palyginti su 2015 m. pirmuoju ketvirčiu, padidėjo 34 savivaldybėse – nuo 0,1 proc. Vilkaviškio rajono iki 6,1 proc. Elektrėnų. Likusiose (25) nedaug sumažėjo, o Mažeikių rajono savivaldybėje jis beveik nepakito.

4 lentelė

Vidutinis darbuotojų¹ skaičius ir jo pokytis pagal apskritis 2016 m. pirmąjį ketvirtį

	Darbuotojų skaičius	Pokytis procentais, palyginti su	
		ankstesniu ketvirčiu	ankstesnių metų atitinkamu ketvirčiu
Šalies ūkis	1 210 243	1,3	1,3
Alytaus apskritis	38 955	-0,9	-0,7
Kauno apskritis	244 501	1,2	1,3
Klaipėdos apskritis	120 277	1,1	0,9
Marijampolės apskritis	36 420	-0,1	-0,3
Panevėžio apskritis	67 863	0,6	0,9
Šiaulių apskritis	84 030	1,3	1,1
Tauragės apskritis	23 805	-0,1	0,4
Telšių apskritis	42 289	0,2	0,7
Utenos apskritis	37 572	-1,6	-2,0
Vilniaus apskritis	514 530	2,1	2,1

¹ Be individualių įmonių.

13 pav. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis Alytaus regiono savivaldybėse, Eur

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2016

Darbo užmokesčio augimo aplinką šalyje formuoja ir Vyriausybės sprendimai dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo. Nuo 2016 m. liepos 1 d. minimalusis darbo užmokestis Lietuvoje padidintas iki 380 Eur. Nepaisant spartaus darbo užmokesčio augimo, jis išlieka 3–4 kartus mažesnis nei vidutiniškai ES. Tai lemia žemas darbo našumas, vienos mažiausių ES vienetinės darbo sąnaudos, žemas kainų lygis.

Alytaus rajono savivaldybėje vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2015 m. buvo 584,2 Eur, t. y. 20,4 Eur (3,6 proc.) daugiau negu 2014 metais, tačiau 129,9 Eur mažiau negu Lietuvos vidurkis 2015 metais. Lyginant visas Alytaus regiono savivaldybes, akivaizdžiai pastebima, kad už Alytaus rajone dirbančius darbuotojus mažiau uždirbo Lazdijų ir Varėnos rajonuose ir Druskininkuose dirbantys asmenys (žr. 13 pav.).

Socialinė parama.

Siekiant sudaryti sąlygas asmeniui (šeimai) ugdyti ir stiprinti gebėjimus ir galimybes savarankiškai spręsti savo socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene, taip pat padėti įveikti socialinę atskirtį, vykdo valstybines (valstybės perduotas savivaldybėms) ir savarankiškąsias savivaldybės socialinės paramos funkcijas: skiriant ir mokant įvairias socialines išmokas bei organizuojant socialinių paslaugų teikimą. 2015 m. socialinei paramai skirta 6,2 mln. Eur.

Socialinės išmokos. 2015 metais išmokėta 5,5 mln. Eur įvairių socialinių išmokų 4442 asmenims. Daugiausia lėšų skirta šalpos išmokų gavėjams (3,3 mln. Eur) ir piniginei socialinei paramai nepasiturintiems gyventojams (socialinėms pašalpoms ir kompensacijoms mokėti prireikė 1,4 mln. Eur).

Vienartinė piniginė parama. 2015 metais iš savivaldybės biudžeto lėšų 30,6 tūkst. Eur skirta šeimoms, dėl įvairių priežasčių (gaisro, stichinės nelaimės, ligos ir pan.) patekusioms į sunkią materialinę padėtį. Piniginė parama, atsižvelgiant į savivaldybės ir seniūnijų Piniginės socialinės paramos teikimo komisijų siūlymus, suteikta 370 šeimų. Buvo remiami ir gerai besimokantys rajono studentai bei mokiniai. 2015 m. paramą gavo 37 aukštosiose bei profesinėse mokyklose besimokantys jaunuoliai, iš jų 13 studentų ir mokinių parama suteikta išimties tvarka. Iš viso studentams ir mokiniams išmokėta 10,6 tūkst. Eur.

Socialinės paslaugos

5 lentelė

Duomenys apie suteiktas socialines paslaugas 2015 metais

Paslaugos	2015 m. (tūkst. Eur)	Gavėjų skaičius
Senyvo amžiaus asmenų ir neįgaliųjų socialinė globa institucijoje	356,3	99
Vaikų socialinė globa institucijoje	135,7	31
Pagalba į namus senyvo amžiaus ir neįgaliesiems asmenims	28,0	34
Socialinės priežiūros paslaugos neįgaliesiems institucijoje	36,0	197
Socialinės priežiūros paslaugos socialinės rizikos šeimoms	99,3	134 šeimos, 305 vaikai
Laikino apnakvindinimo paslaugos socialinės rizikos asmenims	1,3	5
Parama maisto produktais	6,1	5002
Specialaus transporto paslaugos	0,5	70

Išlaidos socialinėms paslaugoms sudarė 656,6 tūkst. Eur. 2015 m. socialinės paslaugos suteiktos 5860 asmenų. Daugiausia lėšų (356,3 tūkst. Eur) panaudota senyvo amžiaus asmenų ir neįgaliųjų socialinei globai stacionariose socialinės globos įstaigose, t. y. Miroslavo globos namuose, Rumbonių parapijos grupinio gyvenimo namuose, kitų savivaldybių ar valstybės globos namuose, finansuoti. Šiose įstaigose 2015 m. gyveno ir gavo socialinės globos paslaugas 99 asmenys. 34 senyvo amžiaus asmenims bei neįgaliesiems socialinės priežiūros paslaugas lankomosios priežiūros darbuotojai teikė jų namuose, išlaidos pagalbai į namus 28 tūkst. Eur.

Savivaldybės administracija pagal savo kompetenciją nustato asmens specialiuosius poreikius ir jų lygius. 2015 m. specialiųjų poreikių lygis nustatytas 361 pensinio amžiaus rajono gyventojui, išduoti 368 neįgaliojo pažymėjimai.

70 rajono žmonių su negalia pasinaudojo specialaus transporto paslaugomis. Jie buvo vežami į gydymo, reabilitacijos įstaigas, kultūros, sporto renginius.

56 neįgaliesiems asmenims atstovauta teismuose, nustatant jiems globą (rūpybą) ir paskiriant globėją (rūpintoją).

Alytaus rajone vykdoma Būsto pritaikymo žmonėms su negalia programa. 2015 m. būstai pritaikyti 4 neįgaliesiems rajono gyventojams. Šiam tikslui skirta 17,6 tūkst. Eur (13,5 tūkst. Eur iš valstybės biudžeto, 4,1 tūkst. Eur iš savivaldybės biudžetų lėšų). Neįgalieji, turintys specialiųjų poreikių, buvo aprūpinti techninės pagalbos priemonėmis. 2015 m. tokia pagalba buvo suteikta 96

asmenims.

Socialinės rizikos šeimoms teikiamos socialinės priežiūros paslaugos. 2015 m. socialinės paslaugos suteiktos 134 šeimoms, 305 jose augantiems vaikams.

Igyvendindama Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo nuostatas, savivaldybės administracija organizavo maisto produktų išdalijimą labiausiai nepasiturintiems asmenims. Paramą maisto produktais gavo 5002 rajono gyventojų, išdalinta 93 tonos maisto produktų.

Savivaldybės administracija vykdo socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų (toliau – projektai) administravimo funkciją. 2015 metais savivaldybės administracija organizavo projektų vertinimą bei atranką, skyrė lėšų ir finansavo projektus, kontroliavo projektų įgyvendinimą. Finansuoti 6 projektai, projektams įgyvendinti skirta 40,8 tūkst. Eur (37,1 tūkst. Eur valstybės biudžeto lėšos, 3,7 tūkst. Eur savivaldybės biudžeto lėšos), socialinės reabilitacijos paslaugomis pasinaudojo 202 neįgalieji ir jų šeimų nariai.

Sveikatos apsauga. Siekiant aktyviai įgyvendinti visuomenės sveikatos priežiūros politiką Lietuvoje, toliau vykdoma visuomenės sveikatos priežiūros reforma. Pagrindiniai jos tikslai – gyventojų mirtingumo mažinimas ir vidutinės gyvenimo trukmės ilginimas, sveikatos santykių teisumas, gyvenimo kokybės pagerinimas. Mažesni gyventojų mirtingumą galima pasiekti sumažinus mirtingumą nuo dažniausių mirties priežasčių – nelaimingų atsitikimų, traumų, širdies ir kraujagyslių ligų, piktybinių navikų, sumažinus kūdikių mirtingumą. Vienas pagrindinių sveikatos programos tikslų yra sveikatos santykių teisumas. Kiekvienas asmuo turi teisę siekti kuo aukštesnio savo sveikatos lygio. Per pastaruosius metus Lietuvoje neabejotinai padidėjo vaistų pasirinkimas, atsirado geresnių medikamentų. Pasitaisė ir gydymo įstaigų aprūpinimas medicinos įranga. Taigi šiandien turime ir geresnių vaistų, ir gydyti skirtą aparatūrą. Per tą patį laiką gerėjo ir gydytojų kompetencija. Apibendrinant ankstesnės Lietuvos sveikatos programos priemonėmis pasiektų rezultatų vertinimą galima teigti, kad dalį iškeltų tikslų pasiekti pavyko: padidėjo vidutinė gyvenimo trukmė, sumažėjo kūdikių mirtingumas, sergamumas tuberkulioze. Šalies visuomenės sveikatos lygio rodiklių dinamika keitėsi norima linkme. Planuotų nelaimingų atsitikimų ir traumų mirtingumo nuo piktybinių navikų ir širdies kraujagyslių ligų rodiklių pasiekti nepavyko – kita vertus, kai kuriose iš išvardintų krypčių prie siekinio buvo labai priartėta.

2015 m. Alytaus rajono savivaldybės teritorijoje veiklą tęsė pirminio lygio asmens (VšĮ PSPC, VšĮ Miroslavo ambulatorija) ir visuomenės (BĮ Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras) sveikatos priežiūros paslaugas teikiančios įstaigos, skubiosios medicinos paslaugas teikė VšĮ Alytaus rajono greitosios pagalbos stotis, buvo teikiamos kitos iš savivaldybės biudžeto finansuojamos paslaugos.

Asmens sveikatos priežiūros įstaigos sutarties pagrindu finansuojamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo (PSDF). Viešosiose savivaldybės ir privačioje įstaigoje „Disolis“ 2015 m. buvo prisirašę beveik 20 tūkst. gyventojų, kuriems šiose įstaigose teikiama pirminė ambulatorinė asmens sveikatos priežiūra.

Siekiant pagerinti teikiamų paslaugų kokybę ir įgyvendinant projektą „Ambulatorijos pastato, esančio Simno mieste, paprastojo remonto darbai“, sutvarkytos Simno ambulatorijos patalpos: sutvarkyta ambulatorijos santechnika, elektros instaliacija, atnaujinta šildymo ir vėdinimo sistema, atlikti einamieji vidaus remonto ir kiti darbai, trukę 8 mėnesius. Projekto vertė 89 tūkst. 524 eurai. Iš valstybės investicinės programos skirta 86 tūkst. 886 eurai, likusi suma – iš Alytaus rajono savivaldybės biudžeto.

2015 m. į VšĮ Alytaus rajono greitosios medicinos pagalbos stotį pagalbos kreipėsi 24 807 pacientai – 7 proc. daugiau nei pernai. Vidutiniškai 68 kvietimai per parą. Įstaiga dirbo sėkmingai, brigados pasiekė itin gerus operatyvumo (įstaigos kokybės kriterijus) rezultatus.

Strateginiame savivaldybės veiklos plane iškelto uždavinio, kuriuo siekiama užtikrinti prieinamas kokybiškas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas visų amžiaus grupių rajono gyventojams,

įvairioms savivaldybės gyventojų tikslinėms grupėms paslaugas teikė Alytaus rajono visuomenės sveikatos biuras, kuris antrus metus įgyvendino valstybines (valstybės perduotos savivaldybei) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas. Biuras įgyvendino visas suplanuotas veiklas, pasiekė vertinimo kriterijus. Kaip ir praėjusiais metais, itin didelis dėmesys buvo skiriamas lėtinių neinfekcinių ligų profilaktikai, fiziniam aktyvumui didinti ir sveikai mitybai skatinti.

Kitos sveikatos priežiūros programos ir paslaugos

2015 m. buvo vykdytos ir kitos sveikatos priežiūros programos bei suteiktos paslaugos savivaldybės gyventojams.

Visuomenės sveikatos rėmimo specialioji programa

Pagal visuomenės sveikatos rėmimo specialiąją programą, sutarties pagrindu tarp projekto vykdytojų ir savivaldybės administracijos direktoriaus, buvo finansuoti 8 projektai. Projektai įvairiapusiai, apimantys visas gyventojų grupes, įvairūs pagal veiklas ir vykdymo būdus, atitinka vertinimo kriterijus ir savivaldybės prioritetines sveikatos kryptis: vaikų ir jaunimo sveikata, lėtinių neinfekcinių ligų ir traumų prevencija, sveikos mitybos ugdymas, fizinio aktyvumo skatinimas, psichinės sveikatos gerinimas.

Visi projektų vykdytojai projektams skirtas lėšas įsisavino, užsibrėžtus vertinimo kriterijus įvykdė sėkmingai.

Maudyklų stebėsena

Pagal direktoriaus įsakymu patvirtintą grafiką, buvo reguliariai tiriamas Daugų, Gilučio ir Ilgio maudyklų vanduo. Maudyklų vandens kokybės vertinimas buvo atliekamas remiantis dviejų mikrobiologinių parametru – žarninių enterokokų ir žarninių lazdelių – duomenų rinkiniu. Šie du mikrobiologiniai parametrai bei vizualinis tyrimas dėl nuolaužų, plūduriuojančių medžiagų, dervų likučių, stiklo, plastiko, gumos maudymosi sezonu buvo atliekami kas dvi savaites. Visą maudymosi sezoną minėtų maudyklų vanduo buvo tinkamas maudynėms.

Priklausomybių mažinimo programa

2015 m. ketvirtus metus buvo sėkmingai įgyvendinama priklausomybių mažinimo programa, kurios pagrindinis tikslas – padėti priklausomybių ligomis sergantiems asmenims, priartinant tikslines paslaugas arčiau jų ir jų gijimu suinteresuotų artimųjų. 2015 m. visiems programos dalyviams (12 moterų ir 37 vyrai) buvo pritaikytas gydymas nuo alkoholizmo.

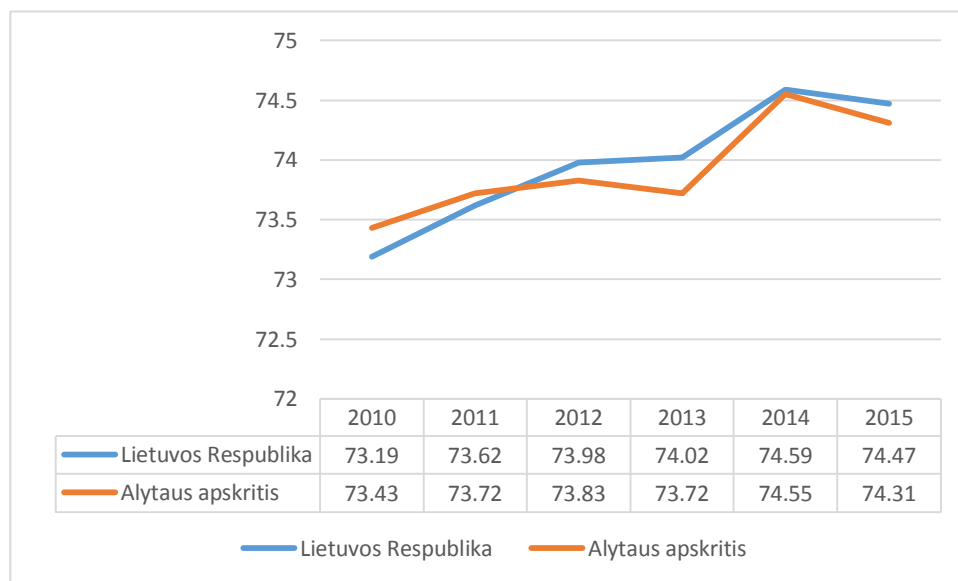

14 pav. Priklausomybių mažinimo programos dalyvių pasiskirstymas pagal lytį ir šeimyninę padėtį

Priklausomybių mažinimo programos įgyvendinimui ypač svarbus glaudus bendradarbiavimas tarp įvairių institucijų. Manytina, kad šios programos sėkmė (atkryčių dažnis iki 35 proc.) nulemta darnaus bendradarbiavimo tarp seniūnijų darbuotojų, asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų, bendruomenių bei savivaldybės administracijos skyrių.

Vienas iš pagrindinių rodiklių, apibūdinančių šalies ar regiono sveikatos sistemos būklę, yra vidutinė gyvenimo trukmė. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė Alytaus apskrityje 2015 m.

palyginti su 2010 m. padidėjo 1,2 proc. (2010 m. – 73,43 metai, 2015 m. – 74,31 metai).

15 pav. Vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės pokytis Alytaus apskrityje
2010–2015 metais

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2016

Gyventojų vidutinės trukmės lėtas augimas (2012 m. – 70,67 metų; 2015 m. – 74,42 metų), neigiamas natūralus gyventojų prieaugis 1000-ui gyventojų (2012 m. – 10,2, 2015 m. – 7,5) didina sveikatos priežiūros paslaugų paklausą, apimtį, išlaidas. Bedarbystė, socialinė nelygybė, žemas pragyvenimo lygis didina sergamumą socialinėmis ligomis, mirtingumą dėl pagrindinių mirties priežasčių.

KULTŪRA. Siekiama gerinti gyventojų informacinį, kultūrinį aptarnavimą, išsaugoti ir plačiau panaudoti regiono kultūrinį savitumą, užtikrinant kultūros įstaigų veiklą, ugdant visuomenės kultūrinį, pilietinį bei visuomeninį aktyvumą, skatinant tradicines religines bendruomenes, formuojant ir įgyvendinant savivaldybės kultūros politiką bei atliekant visus veiksmus susijusius su savivaldybės teigiamo įvaizdžio formavimu.

Kultūros plėtros programos vykdymui 2016 m. buvo skirta 34,8 tūkst.Eur (kolektyvams skatinti, leidybai ir renginiams finansuoti):

- įgarsintas 22 rajono renginys. Naudota savivaldybės lauko mobili garso ir šviesos technika, mobili scena – 5 renginiuose.
- kuruota, koordinuota Simno kultūros centro (toliau – SKC) ir Daugų kultūros centro (toliau – DKC), viešosios bibliotekos veikla, rajoninės šventės, renginiai, parodos, tautodailininkų, amatininkų parodos-mugės.

Pavadinimas	Meno mėgėjų kolektyvai (su būreliais)	Kolektyvų veikloje dalyvauja dalyvių	Suorganizuota renginių (parodų, švenčių, diskotekų, išvykų t. t.)	Lankytojai renginiuose	Kultūros plėtros programos lėšomis finansuoti projektai
SKC ir filialai	32	285	190	15 014	12
DKC ir filialai	42	371	366	54 418 (su amatų centro edukacijomis)	10

7 lentelė

Viešosios bibliotekos veikla

Pavadinimas	Skyriai ir filialai	Registruoti vartotojai	Apsilankė	Išduota fiz. vnt. dokumentų	Dokumentų fonde
Viešoji biblioteka (toliau – VB) ir filialai	3 skyriai 32 filialai	Iš viso 13540 iš jų: VB – 6670 Daugų ir Simno – 1172 Kaimo filialuose – 5698	Iš viso 235790 Iš jų: VB – 107124 Daugų ir Simno – 24321 Kaimo filialuose – 104345	Iš viso 491214 Iš jų: VB – 320067 Daugų ir Simno – 38793 Kaimo filialuose – 132354	Iš viso 373946 Iš jų: VB – 107415 Daugų ir Simno – 42567 Kaimo filialuose – 223964

8 lentelė

VB lėšos

Savivaldybės biudžeto lėšos, tūkst. Eur	Surinkta spec. lėšų, tūkst. Eur	Rėmėjų lėšos 2 % VMI, tūkst. Eur	Kultūros ministerijos lėšos, tūkst. Eur
482,7	3,1	0,5	20,6

Savivaldybės inicijuojami ir koordinuojami įvairūs renginiai:

Tradicioniai renginiai. Valstybės (Lietuvos Karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienos minėjimui skirti renginiai, Žolinės Pivašiūnuose, įteiktos nominacijos „Metų geriausieji“, Vasaros sezono atidarymo šventė ir Tarptautinė vaikų gynimo diena, gausių šeimų konferencija, renginiai rugsėjo 1 d. paminėti, daug žiūrovų ir dalyvių sulaukia „Simno kermošius“. Kasmet Alytaus rajono savivaldybėje minima Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo diena, dalyvaujama tradicinėje Alytaus apskrities žemdirbių šventėje-mugėje „Dzūkų turtai“.

Kalendorinės ir atmintinos šventės. Kasmet rajono kultūros darbuotojai pagerbiami Kultūros darbuotojų dienos renginyje, organizuojama vietos savivaldos diena. Alytaus rajono savivaldybė kasmet organizuoja Lietuvos kariuomenės dienai skirtus renginius ir minėjimus. Tęsiant gražią tradiciją, Tarptautinės pagyvenusių žmonių dienos proga savivaldybė rajono senjorus pakviečia į popietę „Kviečiu puodelio arbatos“, organizuojama Užgavėnių šventė, Joninės. Šiais metais įvyko pirmojo meilės baladžių, sonetų ir odžių miuziklo „Mūza ir Dainius“, pastatyto rajone, premjera. Įgyvendintas ir pristatytas visuomenei Alytaus rajono savivaldybės administracijos vykdytas

projektas „Modernaus, tvaraus ir šiuolaikiško Alytaus rajono savivaldybės įvaizdžio kūrimas, populiarinant rajono socialinį, ekonominį ir kultūrinį gyvenimą“.

Apie savivaldybės renginius informuojama visuomenė žiniasklaidos priemonėmis: spaudoje, radijuje, televizijoje, interneto naujienų portaluose, savivaldybės interneto, socialiniuose tinklapiuose.

Technologiniai veiksniai.

Į gamybą orientuotos inovacinės veiklos efektyvumą labiausiai lemia technologiniai pasikeitimai, kurie nuolat vyksta išorinėje aplinkoje. Neįvertinus minėto veiksnio, inovacinės veiklos rezultatas gali tapti nekonkurentiškas. Pabrėžtina ir tai, kad itin daug reikšmės inovacinei veiklai turi intelektinis potencialas – informacija. Plinta daugybė esamų ir vis naujai atsirandančių kanalų, padeda laiku ir deramai įvertinti technologinius veiksnius (naujos technologijos, medžiagos, technika). Nesugebėti laiku reaguoti į nuolat vykstančius pasikeitimus inovacinei veiklai gali būti pražūtinga.

Ilgalaikėje perspektyvoje svarbiausias ir patikimiausias Lietuvos ekonomikos augimo šaltinis yra žinios, technologijos ir žmonių ištekliai. Tokią išvadą lemia dvi priežastys.

Pirma, Lietuvos vietinė rinka yra labai maža, o jos tradicinių produktų eksporto rinkos taip pat yra ribotos arba jose yra stipri konkurencija. Dėl šios priežasties, eksporto nevykdančios įmonės, šiuo, globalinės krizės laikotarpiu susidūrė su itin didelėmis problemomis ir dauguma jų priverstos bankrutuoti arba reorganizuoti savo veiklą.

Antra, Lietuvoje jau senokai pasibaigė periodas, kai verslo įmonės galėjo palyginti nesunkiai, gaminant standartinius produktus, be didesnių pastangų ar taikant gana elementarius verslo organizavimo metodus gauti pelną. Šiuo sunkiu periodu, kai ekonomikos nuosmukis pasiekė apogėjų, siekiant sėkmingai plėtoti ir vystyti verslą, jau reikia išsiugdyti tokias kokybes, kurios siejasi su sėkmingos konkurencijos veiksniais. Norint įsitvirtinti naujose rinkose, Lietuvai reikia naujų technologijų ir inovacijų.

Pagrindinės Alytaus rajono problemos – didžiųjų įmonių žlugimas. Vietoj žlugusių didžiųjų įmonių kūrėsi smulkusis ir vidutinis verslas. Didžioji dalis Alytaus rajono įmonių stengėsi vykdyti inovacines veiklas: kūrė naujus ir tobulino esamus produktus, diegė naujas ir modernias technologijas, pažangius vadybos metodus, kokybės valdymo sistemas. Dalis įmonių ir toliau planuoja investuoti į inovacijų diegimą. Pagrindinis veiksnys, skatinantis inovacijų diegimą versle, – išaugęs įmonės konkurencinis pranašumas, kuris suteikia stiprų pagrindą sparčiai inovacijų plėtrai, kad inovacinių projektų inicijavimas susijęs su įmonės ateities vizija ir ilgalaikiais tikslais, taip pat manoma, kad inovacijų diegimas išgelbės įmonę nuo gresiančios krizės.

Viena iš didžiausių kliūčių, su kuriomis tenka susidurti naujus produktus ir procesus diegiančioms įmonėms – didelės investicijos ir per mažas inovacijų finansavimas. Priežastis – didelės išlaidos ir ekonominė naujovių diegimo rizika, ilgas inovacijų atsipirkimo laikas ir tinkamų lėšų šaltinių stoka. Kitas svarbus veiksnys – aukštos kvalifikacijos darbuotojų trūkumas. Alytaus miesto įmonių tyrimas parodė, kad inovacijų plėtrą stabdo tinkamos srities ir kvalifikacijos specialistų stygius arba prastokas jų parengimas. Žema verslininkų kvalifikacija ir aktyvumas dalyvaujant inovacinėje veikloje – viena aktualiausių inovacijų valdymo problemų.

Įmonėms trūksta informacijos inovacijų klausimais. Daugelis įmonių susiduria su problema ieškodamos naujų technologijų, partnerių, kurie galėtų finansuoti naujų produktų ar paslaugų kūrimą. Daugelį gamybos atnaujinimo ir modernizavimo klausimų įmonės sprendžia neturėdamos pakankamai informacijos ir vadybinio pasirengimo, naudodant tokias priemones kaip verslininkų informatyvumo didinimas apie naujas verslo galimybes vietinėse ir tarptautinėse rinkose, apie galimus partnerius, viešųjų pirkimų bei kooperacijos su didesnėmis įmonėmis galimybes, technologines ir kitas inovacijas, finansavimo galimybes.

Alytaus rajono savivaldybėje taip pat diegiamos naujausios technologijos, įdiegus jas pagerės savivaldybės administracijos vidaus administravimo ir valdymo tobulinimas. Įgyvendintas projektas yra pakankamai inovatyvus – programiniai sprendiniai pritaikomi konkrečioms Alytaus

rajo savivaldybės poreikiams. Programiniai sprendiniai sukurti taip, kad bus palikta nuolatinio tobulinimo galimybė – keičiantis įstatymams, savivaldybės valdymo struktūrai ar, paprasčiausiai, pagal savivaldybės darbuotojų poreikius ir pastabas, bus galima įterpti naujus modulius arba atnaujinti senus. Pagrindinė projekto pridėtinė vertė – nuolatinis tobulinimas ir lankstus reagavimas į besikeičiančią situaciją. Įgyvendinami projektai skirti įtraukti gyventojus į demokratijos procesus. Alytaus rajono savivaldybės administracija el. demokratijos priemonėmis siekia remti elektroninių sistemų, leidžiančių reikšti pilietinę nuomonę įvairiais valstybiniais ar regioniniais klausimais, kūrimą; plėtoti priemones, leidžiančias savivaldybės gyventojams daugiau sužinoti apie su jų gyvenimu susijusius valdžios sprendimus ir teikti pastabas teisės aktų projektams, diskutuoti, balsuoti ir kurti priemones, įtraukiančias jaunimą į jų socialinę aplinką. Projektu bus sukurtos ir įdiegtos el. priemonės, kuriomis savivaldybės atstovai galės pateikti visuomenei aktualius duomenis. Sukurtos el. priemonės rinkėjui leis užfiksuoti savo nuomonę savivaldybių tarybų svarstomais ir priimamais nutarimais ir palyginti savo nuomonę su politinių partijų ir atskirų tarybos narių valia vienu ar kitu klausimu. Numatoma įgyvendinti tokias veiklas: savivaldybės internetinės svetainės struktūros ir funkcionalumo modernizavimą pagal el. demokratijos principus ir nustatytus poreikius; kokybės vadybos sistemų diegimas Alytaus rajono savivaldybės administracijoje, gerinant piliečių aptarnavimą. Būtų gerinama viešųjų paslaugų kokybė.

Vidaus veiksniai:

Teisinė bazė. Alytaus rajono savivaldybė organizuodama savo veiklą vadovaujasi Lietuvos Respublikos įstatymais ir vidiniais dokumentais: Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, Lietuvos Respublikos Valstybės tarnybos įstatymu, Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymu, Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymu, Alytaus rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamentu, Alytaus rajono savivaldybės administracijos veiklos nuostatais ir kitais savivaldos institucijų veiklą reglamentuojančiais dokumentais.

Organizacinė struktūra. Vietos savivalda – įstatymo nustatyto valstybės teritorijos administracinio vieneto – savivaldybės – teisė laisvai ir savarankiškai tvarkytis pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymus per administracinio vieneto nuolatinių gyventojų tiesiogiai išrinktų atstovų į savivaldybės tarybą bei jos sudarytą vykdomąją ir kitas institucijas.

Vietos savivaldos principus Alytaus rajone įgyvendina šios vietos savivaldos institucijos: atstovaujamoji – Alytaus rajono savivaldybės taryba ir vykdomoji – Alytaus rajono savivaldybės administracijos direktorius, turinčios vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas.

Pagal veiklos pobūdį savivaldybių funkcijos skirstomos į vietos valdžios, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo. Vietos valdžios funkcijas įstatymų nustatyta tvarka įgyvendina savivaldybės taryba. Viešojo administravimo funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba, savivaldybės administracijos direktorius, kiti savivaldybės įstaigų ir tarnybų vadovai, valstybės tarnautojai, kuriems teisės aktais ar savivaldybės tarybos sprendimais suteiktos viešojo administravimo teisės savivaldybės teritorijoje. Viešąsias paslaugas teikia savivaldybių įsteigti paslaugų teikėjai arba kiti viešai pasirenkami fiziniai bei juridiniai asmenys, sudarę sutartis su savivaldybėmis.

Alytaus rajono savivaldybės atstovaujamoji institucija išrinkta ketveriems metams savivaldybių rinkimuose, vykusiuose 2015 m. kovo 1 d. Rinkimus laimėjusios partijos sudarė naują koaliciją. Tarybą sudaro 25 tarybos nariai. Iš savivaldybės narių sudaromi tarybos komitetai, kurių pagrindinės funkcijos yra klausimų nagrinėjimas ir teikimas tarybai ir merui svarstyti, kontroliuoti, kaip laikomasi įstatymų bei kaip vykdomi tarybos sprendimai, mero potvarkiai.

Sudaryti 6 Alytaus rajono savivaldybės komitetai: Ekonomikos ir biudžeto, Švietimo, kultūros ir sporto, Sveikatos apsaugos ir socialinių reikalų komitetas, Komunalinio ūkio plėtros ir aplinkos apsaugos, Kaimo plėtros ir investicijų, Kontrolės.

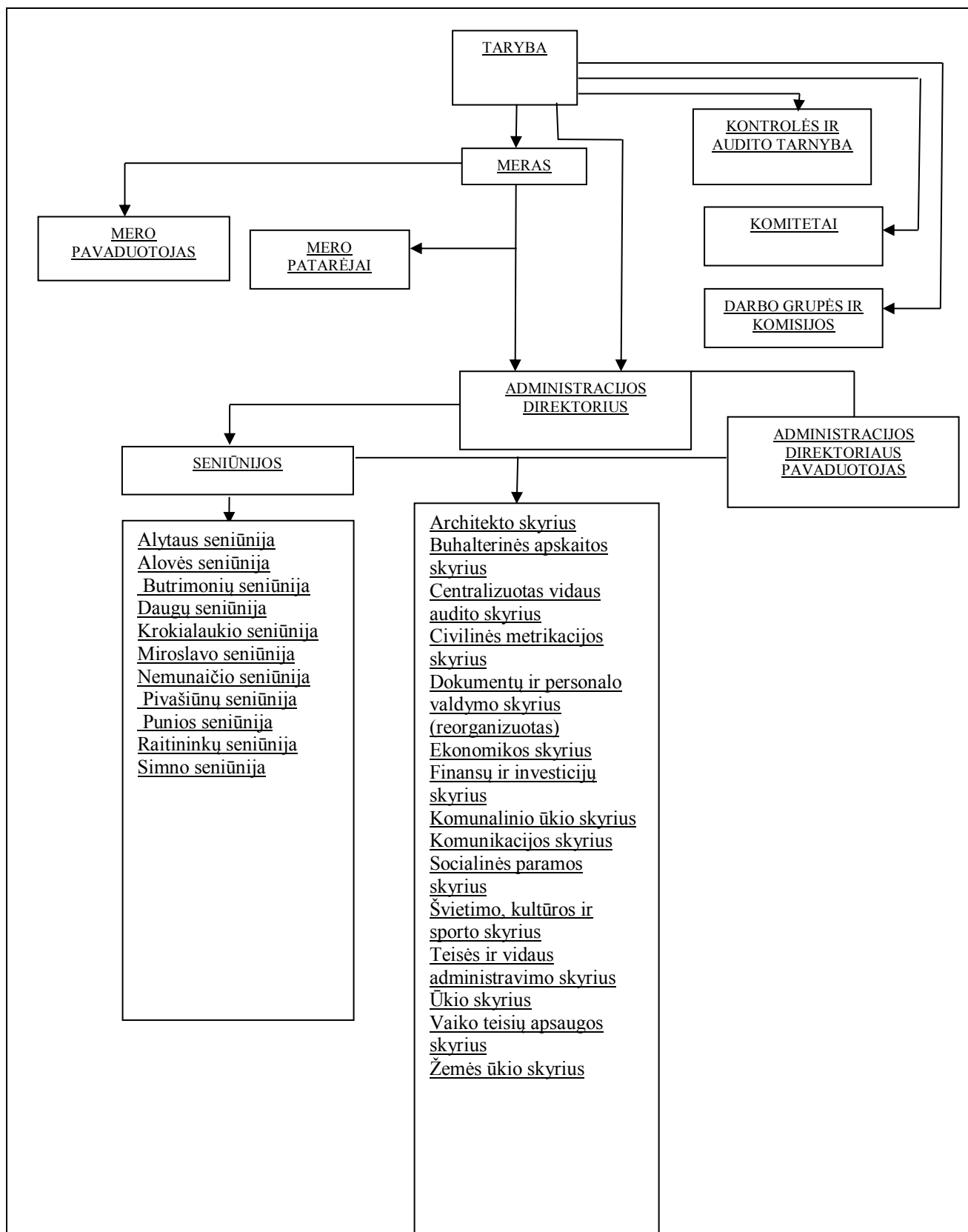
Sudarytos komisijos: Administracinė komisija prie Alytaus rajono savivaldybės tarybos, Teisėsaugos ir teisėtvarkos, Etikos, Peticijų, Antikorupcinė.

Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba – prižiūrinti, ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas Savivaldybės turtas, kaip vykdomas biudžetas, atskaitingas Tarybai.

Alytaus rajono savivaldybės administracija yra viešasis juridinis asmuo, kurio steigėja yra Taryba, jos vadovas – Savivaldybės administracijos direktorius. Savivaldybės administraciją sudaro struktūriniai ir struktūriniai teritoriniai padaliniai – seniūnijos.

Alytaus rajono savivaldybės administracijos direktoriui pavaldūs 14 skyrių – Architekto skyrius, Buhalterinės apskaitos skyrius, Centralizuotas vidaus audito skyrius, Civilinės metrikacijos skyrius, Ekonomikos skyrius, Finansų ir investicijų skyrius, Komunalinio ūkio skyrius, Komunikacijos skyrius, Socialinės paramos skyrius, Švietimo, kultūros ir sporto skyrius, Teisės ir vidaus administravimo skyrius, Ūkio skyrius, Vaiko teisių apsaugos skyrius, Žemės ūkio skyrius ir savivaldybės gydytoja.

Taip pat į Alytaus rajono Savivaldybės administracijos struktūrą įtraukiama 11 seniūnijų: Alytaus, Alovės, Butrimonių, Daugų, Krokialaukio, Miroslovo, Nemunaičio, Pivašiūnų, Punios, Raitininkų, Simno.

16 pav. Alytaus rajono savivaldybės administracinė struktūra

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybės administracija, 2017

Žmogiškieji ištekliai (pareigybės, kvalifikacija). Nuolat kintančioje aplinkoje formuojasi naujas požiūris į instituciją kaip veiklos sistemą, kurioje darbuotojai, tai yra žmogiškieji ištekliai, tampa

svarbiausia ir aktyviaja sistemos dalimi, lemiančia institucijos veiklos efektyvumą. Žmogiškųjų išteklių efektyvus valdymas yra gyvybiškai svarbus veiksnys, siekiant savivaldybės tikslų bei naudos kiekvienam individui, organizacijai ir visuomenei. Orientuojantis į tai yra vykdoma Alytaus rajono savivaldybės darbuotojų ir valstybės tarnautojų kvalifikacijos kėlimo ir tobulinimosi sistema, padedanti parengti reikalingos profesinės kvalifikacijos ir kompetencijos darbuotojus.

Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2015 m. liepos 1 d. sprendimu Nr. K-163 patvirtinta Alytaus rajono savivaldybės administracijos struktūra ir 2015 m. liepos 2 d. Alytaus rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. D1-496 patvirtintas Alytaus rajono savivaldybės administracijos karjeros valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių sąrašas. Alytaus rajono savivaldybėje pagal atskiras kategorijas yra patvirtintas didžiausias leistinas etatų skaičius – 184 (darbuotojų ir tarnautojų).

Yra patvirtina mero, mero pavaduotojo, 2 mero patarėjų ir tarybos sekretoriaus (politinio asmeninio pasitikėjimo) pareigybės, kurios į bendrą administracijos patvirtintą etatų skaičių neįskaičiuojamos.

71 darbuotojas yra valstybės tarnautojai. 113 darbuotojų etatai pagal darbo sutartis ir gauna darbo užmokestį iš savivaldybės biudžeto.

Savivaldybės darbuotojams būtina tobulinti žmogiškųjų išteklių valdymą bei administracinius gebėjimus, todėl organizuojami įvairūs darbuotojų mokymai: stažuotės, seminarai, kvalifikacijos kėlimo renginiai.

Planavimo sistema. Pagrindiniai planavimo dokumentai, kuriais vadovaujamasi planuojant rajono plėtrą ir savivaldybės veiklą, yra šie:

- Alytaus rajono savivaldybės 2013–2020 m. strateginės plėtros planas, patvirtintas Savivaldybės tarybos 2013 m. vasario 27 d. sprendimu Nr. K-54 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės 2013–2020 metų strateginės plėtros plano patvirtinimo“. Plane išdėstyta rajono vizija, ilgalaikiai prioritetai, tikslai, uždaviniai ir veiksmai strategijai įgyvendinti;
- Alytaus rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas. Pagrindinis teritorijų planavimo dokumentas, privalomas visoms institucijoms ir reglamentuojantis darnią savivaldybės teritorijų plėtrą;
- Alytaus rajono savivaldybės 2015–2017 metų trumpalaikis strateginės plėtros planas, patvirtintas Savivaldybės tarybos 2014 m. birželio 26 d. sprendimu Nr. K-198 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės 2015–2017 metų trumpalaikio strateginės plėtros plano patvirtinimo“;
- Trimetis Savivaldybės strateginis veiklos planas (toliau – ARSVP). Savivaldybės strateginiai veiklos planai rengiami planuojant Savivaldybės veiklą ateinantiems trejiems metams ir kasmet atnaujinami;
- Alytaus rajono savivaldybės administracijos ir seniūnijų metiniai veiklos planai, savivaldybės įstaigų metiniai planai;
- Metinis savivaldybės biudžetas.

Alytaus rajono savivaldybės strateginio planavimo organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2013 m. birželio 14 d. sprendimu Nr. K-169 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės strateginių veiklos planų rengimo ir įgyvendinimo priežiūros tvarkos aprašo tvirtinimo“ (pakeitimai: 2014 m. rugpjūčio 8 d. sprendimu Nr. K-234 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2013 metų birželio 14 d. sprendimo Nr. K-169 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės strateginių veiklos planų rengimo ir įgyvendinimo priežiūros tvarkos aprašo tvirtinimo“ pakeitimo“, 2014 m. lapkričio 24 d. sprendimu Nr. K-340 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2013 metų birželio 14 d. sprendimo Nr. K-169 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės strateginių veiklos planų rengimo ir įgyvendinimo priežiūros tvarkos aprašo tvirtinimo“ pakeitimo“ ir 2015 m. rugsėjo 30 d. sprendimu Nr. K-244 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2013-06-14 sprendimo Nr. K-169 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės strateginių veiklos planų rengimo ir įgyvendinimo priežiūros tvarkos aprašo tvirtinimo“

pakeitimo“). Šis tvarkos aprašas reglamentuoja kasmetinį Alytaus rajono savivaldybės trejų metų strateginio veiklos plano rengimą, svarstymą, tvirtinimą Alytaus rajono savivaldybės taryboje, strateginio veiklos plano koregavimą ir įgyvendinimo priežiūrą. Tai dokumentas, sudarantis sąlygas koordinuoti ir kontroliuoti Alytaus rajono savivaldybės strateginių veiklos planų įgyvendinimą, vertinti strateginio veiklos plano įgyvendinimo poveikį rajonui, prireikus papildyti ar keisti Alytaus rajono savivaldybės strateginius veiklos planus. Taip pat šiame tvarkos apraše be strateginių veiklos planų rengimo, numatyta strateginių plėtros planų ir metinių planų rengimas ir koregavimas.

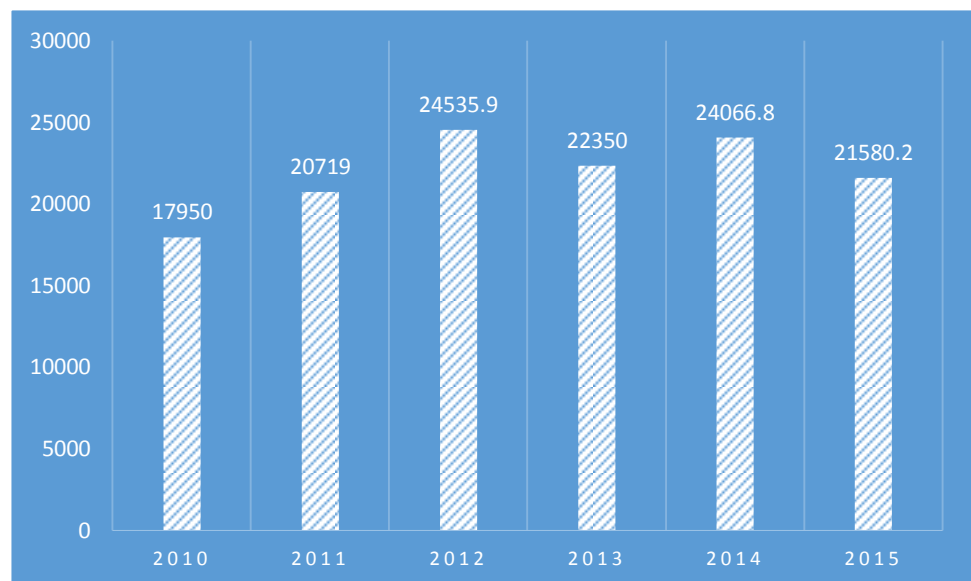
Finansiniai ištekliai. Alytaus rajono savivaldybės strateginio veiklos plano programų įgyvendinimui naudojamas vienas iš pagrindinių finansavimo šaltinių – Alytaus rajono savivaldybės biudžeto lėšos (biudžetas ir tikslinės dotacijos). Tačiau kiekvienais metais įvairiems projektams įgyvendinti pritraukiamas finansavimas ir iš kitų šaltinių. Tai ES struktūrinių fondų ir programų lėšos, valstybės biudžeto lėšos.

Kiekvienas asignavimų valdytojas yra atsakingas už teisingą programų sąmatų sudarymą ir vykdymą nevirsijant patvirtintų asignavimų, už paskirtų asignavimų naudojimo teisėtumą ir efektyvumą.

Alytaus rajono savivaldybės 2010–2015 metų biudžeto pajamas sudaro:

- Mokesčiai. Pajamų ir pelno mokesčiai (gyventojų pajamų mokestis), turto mokesčiai (žemės mokestis, paveldimo turto mokestis, nekilnojamo turto mokestis), prekių ir paslaugų mokesčiai (mokesčiai už aplinkos teršimą, rinkliavos).
- Dotacijos. Europos Sąjungos finansinės paramos lėšos, dotacijos iš kitų valdymo lygių.
- Kitos pajamos. Turto pajamos, pajamos už prekes ir paslaugas, pajamos iš baudų ir konfiskacijų, kitos neišvardytos pajamos.
- Materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamos. Ilgalaikio materialiojo turto realizavimo pajamos (žemės ir žemės gelmių išteklių realizavimo pajamos).

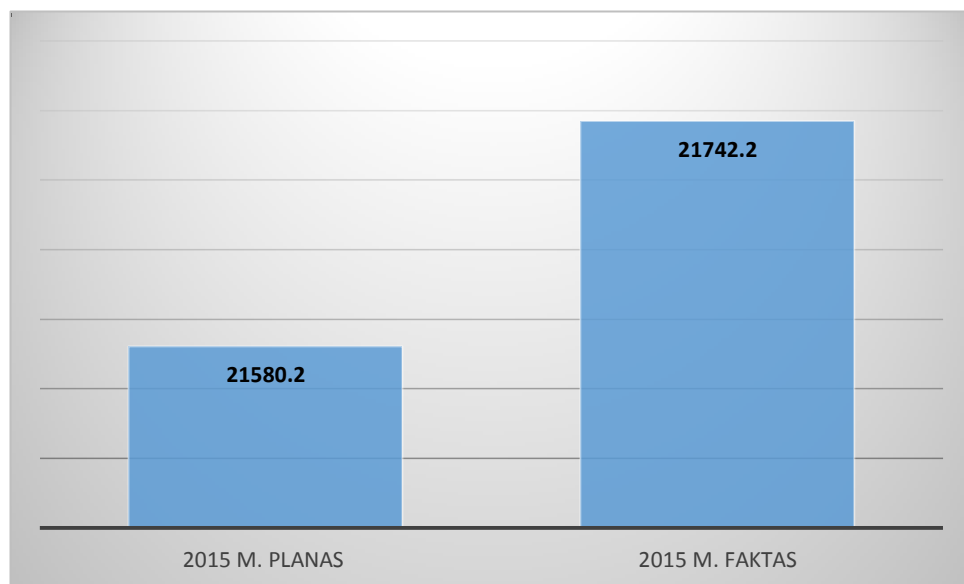
Didžiausią savivaldybės biudžeto pajamų dalį kasmet sudaro mokesčiai ir dotacijos. Biudžeto pajamos nuo 2010 iki 2012 metų didėjo, 2013 metais pastebimas sumažėjimas, tačiau 2014 metais biudžeto pajamos padidėjo 7,7 proc. lyginat su 2013 metais. 2015 metais pastebimas pajamų sumažėjimas 10,3 proc. (žr. 17 pav.).

17 pav. Alytaus rajono savivaldybės biudžeto pajamų kitimas 2010–2015 metais, tūkst. Eur

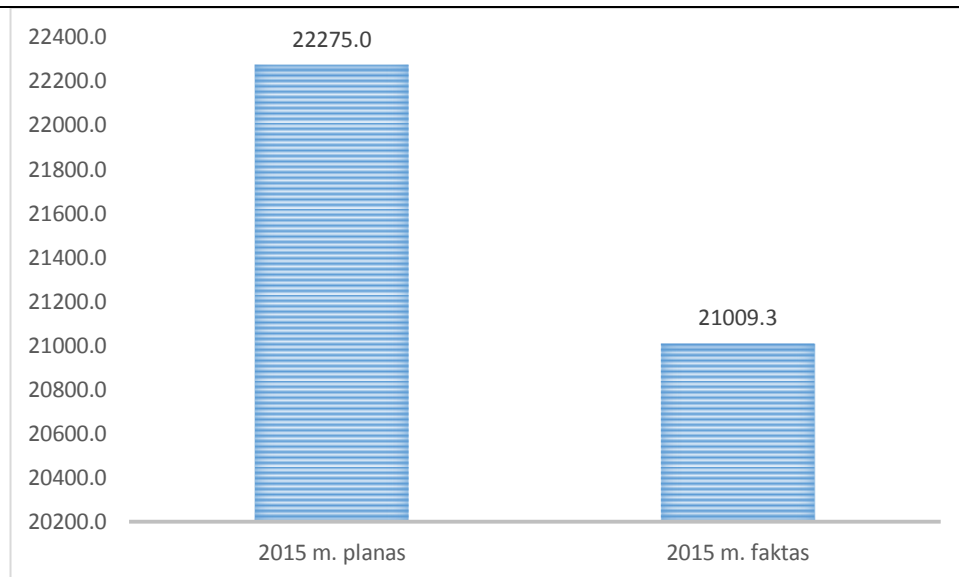
Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybės administracija, 2016

Alytaus rajono savivaldybės biudžetas 2015 m. gavo 21 mln. 742 tūkst. 200 eurų pajamų. Iš jų gyventojų pajamų mokesčio gauta 8 mln. 899 tūkst. 500 eurų, turto mokesčių 532,9 tūkst. eurų, 678,8 tūkst. eurų gauta prekių ir paslaugų mokesčių: iš kurių 22,5 tūkst. eurų mokesčiai už aplinkos teršimą ir 656,3 tūkst. eurų valstybės ir vietinės rinkliavos. 795,4 tūkst. eurų į savivaldybės biudžetą grąžintos Europos Sąjungos finansinės paramos lėšos, 6 mln. 108 tūkst. eurų gauta tikslinių dotacijų. Iš šių dotacijų 3 mln. 397 tūkst. eurų skirta mokinio krepšeliui finansuoti, 624,5 tūkst. eurų savivaldybės vietinės reikšmės keliams (gatvėms) tiesti, taisyti, prižiūrėti ir saugaus eismo sąlygoms užtikrinti. Bendrosios dotacijos kompensacija negautoms pajamoms išlyginti sudaro 1 mln. 223 tūkst. 700 eurų ir dotacijos iš kitų valdymo lygių 76,1 tūkst. eurų, iš jų: 13,4 tūkst. eurų išlaidoms susjusioms su pedagoginių darbuotojų skaičiaus optimizavimu, 25,8 tūkst. eurų kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesiui didinti ir 36,9 tūkst. eurų biudžetinių įstaigų darbuotojų minimalios algos didinimu. Valstybės investicijų programoje numatytiems projektams finansuoti gauta 1 mln. 206,9 tūkst. eurų. Kitų pajamų gauta 612,6 tūkst. eurų, iš jų didžiausią dalį 360,4 tūkst. eurų sudaro pajamos už prekes ir paslaugas. Materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamų gauta 8,3 tūkst. eurų ir 1 mln. 600 tūkst. eurų paskola iš AB DNB banko savivaldybės ansktesnėms banko paskoloms grąžinti (perfinansuoti). Savivaldybės biudžeto pajamų planas įvykdytas 100,8 proc., gauta 162 tūkst. eurų daugiau nei planuota.

18 pav. Alytaus rajono savivaldybės biudžeto pajamos 2015 m. (tūkst. Eur)

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybės administracija, 2016

19 pav. Alytaus rajono savivaldybės biudžeto asignavimai 2015 metais, tūkst. Eur

Išlaidų planas įvykdytas 94,3 proc., nes buvo nepanaudotos Specialiosios aplinkos apsaugos programos lėšos, socialinei paramai mokiniams bei socialinėms paslaugoms skirtos lėšos. Visos kitos išlaidos atitinka planuotas arba per metus patikslintas išlaidas. 2015 metais daugiausia išlaidų 27,2 proc. buvo panaudota švietimui ir socialinei apsaugai.

Apskaitos tinkamumas. Alytaus rajono savivaldybėje apskaita tvarkoma Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Nuo 2010 m. sausio 1 d. apskaita Savivaldybėje tvarkoma ir finansinės ataskaitos rengiamos pagal viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus (VSAFAS).

Ryšių sistema, informacinės ir komunikavimo sistemos. Alytaus rajono savivaldybės įvaizdžio formavimui reikšminga www.arsa.lt interneto svetainė, kuri pastoviai atnaujinama. Alytaus rajono savivaldybės interneto svetainės (arsa.lt) skyriuje „Naujienos“ paskelbti savivaldybės informaciniai pranešimai, parengti savivaldybės, savivaldybės įmonių, įstaigų ir bendruomenių.

Siekiant gerinti gyventojų aptarnavimą Savivaldybės administracijoje, ir toliau planojama modernizuoti informacines sistemas ir plėsti e. paslaugų spektrą pasinaudojant ES parama. 2010 m. buvo pradėtas projektų vykdymas: „Savivaldybės finansinių išteklių valdymo tobulinimas diegiant šiuolaikiškas informacines sistemas (VSAFAS)“, „Savivaldybės teikiamų elektroninių paslaugų (e. demokratijos, „vieno langelio“ principo tobulinimas) plėtra“. Įgyvendinus projektus, buvo patobulinta biudžeto planavimo, konsolidavimo ir vykdymo kontrolės informacinė sistema, įdiegti nauji moduliai bei išplėstas esamų modulių funkcionalumas, patobulinta dokumentų paieška su aktualia redakcija. Sudaryta galimybė transliuoti savivaldybės tarybos posėdžius. Atnaujinta savivaldybės administracijos Architekto skyriuje naudojama geografinės informacinės sistemos (GIS) programinė įranga. Įsigyta nauja ArcGIS 10.1 versija, leisianti vartotojams naudotis bet kokiais geografinės informacinės sistemos šaltiniais, t. y. žemėlapiais, geoduomenų bazėmis, vaizdiniais duomenimis, įrankiais ir t. t. bei visa tai panaudoti bendram veiklos koordinavimui, skaidrumo ir sklandaus pasidalijimo informacija užtikrinimui, sąnaudų mažinimui ir kitų uždavinių sprendimui, efektyvesniam savivaldybės specialistų bendradarbiavimui. ArcGIS 10.1 suteikia galimybę kurti žemėlapius bei atlikti geoerdvinę analizę didesniai ratui žmonių, paskatins didesnę rajono gyventojų domėjimąsi viešinamais žemėlapiais.

Vidaus darbo kontrolė. Alytaus rajono savivaldybės administracijoje veikia savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba. Jų veiklos tikslas – sistemingai ir visapusiškai vertinti rizikos valdymą ir vidaus kontrolę, padėti įgyvendinti viešojo juridinio asmens, jam pavaldžių ir jo valdymo sričiai priskirtų viešųjų juridinių asmenų veiklos tikslus.

Pagrindiniai uždaviniai – nustatyti, ar viešasis juridinis asmuo savo veikloje laikosi teisės norminių aktų, patarti viešojo juridinio asmens vadovui, kaip mažinti rizikos veiksnių įtaką viešojo juridinio asmens veiklai bei teikti rekomendacijas dėl viešojo juridinio asmens veiklos ir vidaus kontrolės tobulinimo, vertinti viešojo juridinio asmens strateginių arba kitų veiklos planų, programų vykdymą bei valstybės ir savivaldybės turto naudojimą ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo požiūriais bei lėšų, gautų iš Europos Sąjungos bei užsienio institucijų ar fondų, administravimą ir panaudojimą.

Centralizuota vidaus audito ir kontrolės tarnyba, savo veikloje vadovaujasi Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo nuostatomis bei kitais teisės aktais, reglamentuojančiais vidaus auditą.

Savivaldybėje įdiegta kompiuterinė buhalterinės apskaitos sistema „Biudžetas“. Ši sistema leidžia vesti atskirą buhalterinę apskaitą pagal kelis finansavimo šaltinius (valstybės, vietinį ar kt. biudžetą), vykdyti kitus tik biudžetinių organizacijų apskaitai būdingus veiksmus – pildyti asignavimų ir išlaidų knygas, spausdinti sąmatas ir jų vykdymo apyskaitas ir dar daugelį kitų funkcijų. Ši programa apima visus Alytaus rajono savivaldybės administracijos struktūrinius padalinius.

Taip pat savivaldybėje įdiegta kompiuterinė dokumentų valdymo sistema „Doclogix“. Ji užtikrina spartų, patogų automatizuotą savivaldybės veiklos procesų ir dokumentų valdymą. Sistemoje registruojami gaunami ir siunčiami raštai, pavedimai ir jų vykdymo kontrolė, registruojamos sutartys. Tai užtikrina dokumentų saugumą, greitą jų paiešką ir kontrolės sistemą.

Taip pat nuolat tobulinama ir prižiūrima savivaldybės teisės aktų bazė. Sistema leidžia kaupti teisės aktus, viešai juos publikuoti, vykdyti paiešką.

SSGG (stiprybių, silpnų, galimybių ir grėsmių) analizė:

Stiprybės

- ✓ Patraukli gamta ir kraštovaizdis.
- ✓ Palanki geografinė padėtis transporto paslaugų plėtotei.
- ✓ Prieinamos įvairiapusiškos papildomo ugdymo galimybės jaunimui ir suaugusiems.
- ✓ Efektyviai tvarkoma viešoji infrastruktūra (savivaldybėje švaru ir tvarkinga).
- ✓ Santykinai saugi gyvenamoji aplinka, žemas nusikalstamumo lygis, lyginant su šalies vidurkiu.
- ✓ Veikia savivaldybės verslininkus jungiantis ir skatinantis verslo informacinis centras.
- ✓ Švietimo ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos pasiekiamos visiems savivaldybės gyventojams (arti).
- ✓ Alytaus rajono savivaldybėje viešosios paslaugos teikiamos operatyviai.
- ✓ Mažas triukšmingumas savivaldybėje – tinkama vieta ramiam gyvenimui.
- ✓ Pakankamai aukštas socialinės, švietimo, gydymo ir kitas viešąsias paslaugas teikiančių darbuotojų išsilavinimas ir profesinis pasirėngimas.
- ✓ Nebrangus nekilnojamas turtas.

Silpnybės

- ✓ Santykinai žemas tiesioginių užsienio bei materialių investicijų lygis.
- ✓ Santykinai didelis socialinės paramos gavėjų skaičius mažina savivaldybės konkurencingumą pritraukiant verslą.
- ✓ Neišnaudojamas gamtinis rekreacinis potencialas, prastai išvystyta viešojo turizmo sektoriaus infrastruktūra (ženklinimas, kelių nuorodos, teritorijų schemos ir pan.), trūksta dviračių takų, paplūdimių, stovyklų ir kt.).
- ✓ Mažėjantis gyventojų skaičius.
- ✓ Aukštas nedarbo lygis.
- ✓ Aukštąjį išsilavinimą didžiuosiuose miestuose įgijęs jaunimas negrįžta dirbti ir gyventi į savivaldybę.
- ✓ Didelis kvalifikuotos darbo jėgos socialinis mobilumas, aktyvūs emigraciniai procesai į didžiuosius šalies miestus bei užsienį.

✓ Laisvalaikio praleidimo paslaugų ir pramogų stoka.
✓ Nepakankamas verslumo supratimas.
✓ Aukštų technologijų gamybos įmonių stoka.
Galimybės ✓ Galimybės pasinaudoti ES struktūrinės paramos teikiama finansine ir technine pagalba. ✓ Socialiai remtinų ir socialinės rizikos asmenų dalies sumažinimas. ✓ Viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo plėtra, inicijuojant ir įgyvendinant projektus partnerystės principu. ✓ Gyventojų verslumo ugdymas, naujų verslo finansavimo formų bei instrumentų panaudojimas, plėtojant smulkaus ir vidutinio verslo sektorių. ✓ Darbuotojų kompetencijos kėlimas, pasinaudojant žmogiškųjų išteklių plėtrai skirtų finansinių išteklių galimybėmis. ✓ Nevyriausybinių organizacijų iniciatyvų skatinimas ir veiklos plėtra švietimo ir kultūros sektoriuose. ✓ Kaimo bendruomenių stiprinimas. ✓ Turizmo plėtros aktyvinimas.
Grėsmės ✓ Šalies ekonominė krizė ir jos ilgalaikiai padariniai ribos socialinės ir ekonominės savivaldybės plėtros galimybes (nedarbas, kylančios paslaugų kainos, emigracija ir t.t.). ✓ Spartus gyventojų senėjimas ir mažėjantis darbingo amžiaus asmenų skaičius, didėjanti emigracija mažins savivaldybės ekonominį potencialą, neleis pritraukti tiesioginių investicijų bei užtikrinti ekonominę plėtrą. ✓ Investicinių lėšų stygius neleis viešojo sektoriaus institucijoms bei privataus verslo įmonėms pasinaudoti ES struktūrinių fondų teikiamomis galimybėmis. ✓ Jaunų žmonių išvykimas iš rajono.

Misija	Užtikrinti teikiamų viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų lygį, atitinkantį gyventojų poreikius ir tenkinti gyventojų lūkesčius, gerinant jų gyvenimo kokybę.
Strateginiai pokyčiai	Modernizuojamas rajonas, plėtojant inžinerinę ir susiekimo infrastruktūrą, saugant teritorijų savitumą. Gerinama gyventojų gyvenimo kokybė, siekiant žmogaus ir aplinkos santarvės, skatinant darbo vietų kūrimą, sudarant sąlygas verslo plėtrai.

Institucijos strateginiai tikslai ir efekto kriterijai:	
Kodas	INSTITUCIJOS STRATEGINIO TIKSLO PAVADINIMAS
01	KURTI PILIETIŠKĄ, IŠSILAVINUSIĄ, KŪRYBIŠKĄ, SVEIKAI IR SAUGIAI GYVENANČIĄ BENDRUOMENĘ
Strateginio tikslo aprašymas: ugdymo siekiamybės – pilietiškos, savarankiškai, kūrybiškai ir konstruktyviai mąstančios, gebančios remtis įvairių kultūrų vertybėmis asmenybės. Siekiama skurde gyvenantiems, ties skurdo riba atsidūrusiems ir socialinę atskirtį patiriantiems asmenims suteikti įgūdžių ir galimybių patiems pasirūpinti savimi, savo gyvenimo kokybe ir likimu.	
Įgyvendinant šį strateginį tikslą vykdoma programa (-os):	
Kodas	Vykdomos programos pavadinimas:

01	Vaikų ir jaunimo socializacija;
08	Kultūros veiklos plėtra ir jos vaidmens bendruomenės gyvenime stiprinimas;
09	Švietimo, sporto paslaugų tiekimas ir plėtra savivaldybės teritorijoje;
10	Socialinės apsaugos plėtojimas, skurdo ir socialinės atskirties mažinimas ir sveikatos apsauga
Efektų kriterijai: E-01-01-01 Socialinės rizikos šeimų mažėjimas, vnt. E-01-01-02 Jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų institucinės paramos ir organizacijų potencialio plėtojimo skaičiaus kitimas, vnt. E-01-08-01 Renginių skaičiaus Alytaus rajone didėjimas, proc. E-01-08-02 Sutvarkyti pastatai ir pastatai pritaikyti bendruomenės poreikiams, skatinamas etnokultūros puoselėjimas, apsaugotos nekilnojamojo ir kilnojamojo kultūros vertybės E-01-09-01 Mokinių, gavusių Brandos atestatus, dalis nuo visų baigusių 12 klasę (IV gimn. klasę) mokinių skaičiaus, proc. E-01-09-02 Mokinių, gavusių Pagrindinio išsilavinimo pažymėjimus, dalis nuo visų baigusių 10 klasę (II gimn. klasę) mokinių skaičiaus, proc. E-01-09-03 Mokinių, gavusių Pradinio išsilavinimo pažymėjimus, dalis nuo visų baigusių 4 klasę mokinių skaičiaus, proc. E-01-09-04 Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui lankyti ugdymo įstaigas, įvairius neformaliojo švietimo užsiėmimus atitinkančius abiejų lyčių poreikius, nuolat/išskirtiniais atvejais E-01-10-01 Asmenų (šeimų), kurių gebėjimai ir galimybės spręsti savo socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene bei įveikti socialinę atskirtį, buvo sustiprinti, skaičius	
Kodas	SUDARYTI PALANKIĄ APLINKĄ INVESTICIJŲ PRITRAUKIMUI IR VERSLO PLĖTRAI, TURIZMO VYSTYMIUI, RAJONO INFRASTRUKTŪROS OBJEKTŲ IR BŪSTO PRIEŽIŪRAI, UŽIMTUMO DIDINIMUI
02	
Strateginio tikslo aprašymas: pasiekti, kad aplinka Alytaus rajone būtų sveika, švari ir saugi, darniai tenkinanti visuomenės, aplinkosaugos ir ekonomikos poreikius	
Įgyvendinant šį strateginį tikslą vykdoma programa(-os):	
Kodas	Vykdomos programos pavadinimas:
05	Sąlygų verslo plėtrai sudarymas, patrauklios investicijoms aplinkos formavimas ir turizmo vystymas;
06	Rajono infrastruktūros objektų ir būsto priežiūra, modernizavimas ir plėtra
Efektų kriterijai: E-02-05-01 Ūkio subjektų skaičius Alytaus rajone, vnt. E-02-05-02 Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis, proc. E-02-06-01 Kelių (gatvių) su asfaltbetonio danga santykis su visu kelių ir gatvių ilgiu, proc. E-02-06-02 Asmenų apgyvendintų socialiniame būste skaičius, asmenimis	
Kodas	UŽTIKRINTI KOMPLEKSIŠKĄ ŽEMĖS SKLYPŲ FORMAVIMĄ IR APLINKOS APSAUGĄ BEI ŽEMĖS ŪKIO PLĖTRĄ
03	
Strateginio tikslo aprašymas: žemės ūkio konkurencingumas, tausūs gamtos išteklių valdymas, darnus teritorinis vystymasis.	
Įgyvendinant šį strateginį tikslą vykdoma programa(-os):	
Kodas	Vykdomos programos pavadinimas:
03	Urbanistinės plėtros ir strategijos formavimas;
07	Aplinkos ir kraštovaizdžio apsauga ir žemės ūkio plėtra

Efekto kriterijai:	
E-03-03-01 Programai skiriamas finansavimas, tūkst. Eur	
E-03-07-01 Kokybiškai atlikti darbai, suteiktos paslaugos, paruošti dokumentai, priimti sprendimai, proc.	
E-03-07-02 Surenkamų komunalinių atliekų kiekis, t	
Kodas	GERINTI SAVIVALDOS VALDYMO KOKYBĘ
04	
Strateginio tikslo aprašymas: visuomenės lūkesčių tenkinimas ir viešųjų paslaugų kokybės užtikrinimas.	
Įgyvendinant šį strateginį tikslą vykdoma programa(-os):	
Kodas	Vykdomos programos pavadinimas:
02	Savivaldybės veiklos, pagrindinių funkcijų vykdymas, strategijos formavimas ir jos įgyvendinimas
04	Informacinės visuomenės plėtra
Efekto kriterijai:	
E-04-02-01 Gyventojų skaičius Alytaus rajono savivaldybėje metų pradžioje, asmenimis	
E-04-02-02 Galiojančių licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais ir tabako gaminiais skaičius Alytaus rajone, vnt.	
E-04-04-01 Parengiamų informacinių pranešimų spaudai, radijui, televizijai skaičiaus kaita, vnt.	

Bendras lėšų poreikis ir numatomi finansavimo šaltiniai

1a formos tęsinys
tūkst. Eur

Finansavimas	Patvirtinti 2016-ųjų metų asignavimai	2017-ųjų metų asignavimų planas	Numatomi 2018-ųjų metų asignavimai	Numatomi 2019-ųjų metų asignavimai
1. Finansavimo šaltiniai, iš viso:	24218,1	31055,7	30790,9	30592,4
1.1. Savivaldybės biudžeto lėšos, iš viso:	19632,3	20846,3	20579,6	20463,2
1.1.1. savivaldybės biudžeto lėšos	12449,9	13420,8	13490,1	13338,5
1.1.2. valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos lėšos	5827,8	6159,3	6137,0	6140,6
1.1.3. bendrosios dotacijos kompensacijos lėšos	781,0	312,0	312,5	313,1
1.1.4. savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšos	91,4	80,0	80,0	80,0
1.1.5. biudžetinių įstaigų pajamos	482,2	874,2	560,0	591,0

1.2. Valstybės biudžeto lėšos, iš viso:	4295,2	6336,0	6697,7	6609,7
1.2.1. valstybės biudžeto lėšos	4265,2	4712,0	5655,7	5567,7
1.2.2. kelių priežiūros ir plėtros programos lėšos	0,0	1325,0	1042,0	1042,0
1.2.3. privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšos				
1.2.4. valstybės investicijų programos lėšos	30,0	299,0	0,0	0,0
1.3. Europos Sąjungos paramos lėšos	243,8	3810,9	3442,7	3441,1
1.4. Kitos lėšos, iš viso:	46,8	62,5	70,9	78,4
1.4.1. paskolos lėšos				
1.4.2. privatizavimo fondo lėšos				
1.4.3. kiti finansavimo šaltiniai	46,8	62,5	70,9	78,4
